

Konstitutionsutskottets betänkande 2022/23:KU29

Kommunala och regionala frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet. Yrkandena gäller frågor om kommunsammanslagningar, ekonomisk förvaltning m.m., antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige, fullmäktiges ordförande, byte av partitillhörighet, styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder, representation och minoritetsskydd m.m., protokollföring, förtroendevaldas rätt till insyn, fullmäktigesammanträden på måndagar, talartid i fullmäktige, revision och ansvarsprövning, kommunala folkomröstningar m.m. samt pensionärsråd.

I betänkandet finns åtta reservationer (SD).

Behandlade förslag

Ett tjugotal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Kommunsammanslagningar	7
Ekonomisk förvaltning m.m.	11
Antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige	16
Fullmäktiges ordförande	18
Byte av partitillhörighet	19
Styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder	23
Representation och minoritetsskydd m.m.	24
Protokollföring	28
Förtroendevaldas rätt till insyn	29
Fullmäktigesammanträden på måndagar	32
Talartid i fullmäktige	33
Revision och ansvarsprövning	35
Kommunala folkomröstningar m.m.	40
Pensionärsråd	43
Reservationer	46
1. Ekonomisk förvaltning m.m., punkt 2 (SD)	46
2. Antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige, punkt 3 (SD)	46
3. Byte av partitillhörighet, punkt 5 (SD)	47
4. Styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder, punkt 6 (SD) ...	47
5. Representation och minoritetsskydd m.m., punkt 7 (SD)	48
6. Förtroendevaldas rätt till insyn, punkt 9 (SD)	49
7. Revision och ansvarsprövning, punkt 12 (SD)	50
8. Kommunala folkomröstningar m.m., punkt 13 (SD)	50
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	52
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	52

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Kommunsammanslagningar**

Riksdagen avslår motion
2022/23:35 av Rasmus Ling (MP) yrkande 1.

2. **Ekonomisk förvaltning m.m.**

Riksdagen avslår motionerna
2022/23:963 av Matheus Enholtm m.fl. (SD) yrkande 1 och
2022/23:2225 av Eric Palmqvist (SD).

Reservation 1 (SD)

3. **Antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige**

Riksdagen avslår motion
2022/23:963 av Matheus Enholtm m.fl. (SD) yrkande 5.

Reservation 2 (SD)

4. **Fullmäktiges ordförande**

Riksdagen avslår motion
2022/23:2245 av Mattias Eriksson Falk (SD).

5. **Byte av partitillhörighet**

Riksdagen avslår motionerna
2022/23:260 av Mattias Ottosson (S),
2022/23:963 av Matheus Enholtm m.fl. (SD) yrkande 4 och
2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda
SD) yrkande 5.

Reservation 3 (SD)

6. **Styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder**

Riksdagen avslår motion
2022/23:963 av Matheus Enholtm m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 4 (SD)

7. **Representation och minoritetsskydd m.m.**

Riksdagen avslår motionerna
2022/23:873 av Michael Rubbestad (SD),
2022/23:963 av Matheus Enholtm m.fl. (SD) yrkande 6 och
2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda
SD) yrkande 4.

Reservation 5 (SD)

8. Protokollföring

Riksdagen avslår motion

2022/23:2246 av Mattias Eriksson Falk (SD).

9. Förtroendevaldas rätt till insyn

Riksdagen avslår motion

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 9.

Reservation 6 (SD)

10. Fullmäktigesammanträden på måndagar

Riksdagen avslår motion

2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2.

11. Talartid i fullmäktige

Riksdagen avslår motion

2022/23:890 av Michael Rubbestad (SD).

12. Revision och ansvarsprövning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:878 av Michael Rubbestad (SD),

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 3 och

2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 6.

Reservation 7 (SD)

13. Kommunala folkomröstningar m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:962 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5 och

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 7.

Reservation 8 (SD)

14. Pensionärsråd

Riksdagen avslår motion

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 39.

Stockholm den 23 mars 2023

På konstitutionsutskottets vägnar

Ida Karkiainen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ida Karkiainen (S), Erik Ottoson (M), Matheus Enholm (SD), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Ulrik Nilsson (M), Per-Arne Håkansson (S), Malin Danielsson (L), Amalia Rud Pedersen (S), Susanne Nordström (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Malin Björk (C), Lars Englund (M), Jan Riise (MP), Lars Johnsson (M) och Peter Hedberg (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 22 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena handlar om kommunsammanslagningar, ekonomisk förvaltning m.m., antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige, fullmäktiges ordförande, byte av partitillhörighet, styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder, representation och minoritetsskydd m.m., protokollföring, förtroendevaldas rätt till insyn, fullmäktigesammanträden på måndagar, talartid i fullmäktige, revision och ansvarsprövning, kommunala folkomröstningar m.m. samt pensionärsråd.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

Utskottets överväganden

Kommunsammanslagningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utreda en ny kommunreform i fråga om kommunsammanslagningar.

Motionen

Rasmus Ling (MP) föreslår i motion 2022/23:35 yrkande 1 ett tillkännagivande om att utreda en ny kommunreform i fråga om kommunsammanslagningar. Motionären framhåller att Sveriges 290 kommuner skiljer sig åt när det gäller exempelvis kommuninvånare, geografiska förutsättningar, demografi och utbildningsnivå och därför har väldigt olika förutsättningar. Enligt motionären skulle färre men större kommuner vara bättre rustade att möta framtida utmaningar såsom en åldrande befolkning och krav på förbättrad service.

Gällande rätt

Kommunindelning

Sverige är enligt 1 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), förkortad KL, indelat i kommuner och regioner. Av 14 kap. 6 § regeringsformen (RF) följer att grunderna för ändring i kommunindelningen meddelas i lag. Enligt 1 kap. 1 § lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner (indelninglagen), får regeringen besluta om ändringar i rikets indelning i kommuner, om ändringen kan antas medföra en bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar från allmän synpunkt. Vid en prövning av frågan om indelningsändring ska särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om en sådan kommun motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen fattas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn ska också tas till befolkningens önskemål och synpunkter.

Enligt 1 kap. 20 § indelningslagen kan en fråga om ändring i den kommunala indelningen väckas av en kommun eller medlem av en kommun som skulle beröras av ändringen. En ansökan om en sådan ändring ska lämnas in till Kammarkollegiet. Regeringen, Kammarkollegiet och länsstyrelsen kan också ta upp en fråga om indelningsändring på eget initiativ.

Kommunal samverkan

Utöver regleringen av kommunindelning finns också bestämmelser som reglerar olika typer av kommunal samverkan.

Av 2 kap. 1 § KL följer att en kommunal åtgärd måste vara knuten till kommunens eller regionens eget område eller dess medlemmar (lokaliseringsprincipen).

I 9 kap. KL finns bestämmelser om kommunal samverkan genom kommunalförbund, gemensamma nämnder och avtalssamverkan. En generell möjlighet för kommuner och regioner att avtalssamverka infördes i kommunallagen den 1 juli 2018 (prop. 2017/18:151, bet. 2017/18:KU30, rskr. 2017/18:304). Av 9 kap. 37 § följer att en kommun eller en region får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en annan region utan hinder av lokaliseringsprincipen.

Bestämmelser av betydelse för möjligheten till samverkan finns även i andra kapitel i lagen, t.ex. i 10 kap. som bl.a. reglerar kommunala bolag. Regler om samverkan finns också i speciallagstiftning, t.ex. i 4 kap. 1 § lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Vidare finns det reglering som möjliggör för kommunala bolag att på vissa områden, t.ex. elproduktion, bedriva verksamhet med undantag från lokaliseringsprincipen.

Pågående arbete

Kommunutredningen

Kommunutredningen, som tillkallades i februari 2017, hade i uppdrag bl.a. att analysera i vilken utsträckning strukturella åtgärder, exempelvis samverkan mellan kommuner och frivilliga kommunsammanläggningar, kan stärka kommunernas strategiska kapacitet. I direktiven angavs att eventuella förslag om kommunsammanläggningar skulle bygga på frivillighet. I uppdraget ingick bl.a. också att utreda utvidgade och förenklade möjligheter till avtalssamverkan. Kommittén överlämnade i oktober 2017 delbetänkandet En generell rätt till kommunal avtalssamverkan (SOU 2017:77). I enlighet med förslagen i betänkandet infördes nya bestämmelser om generella möjligheter till avtalssamverkan i kommunallagen den 1 juli 2018 (jfr ovan).

I februari 2020 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8) med ett flertal förslag som syftar till att stärka den kommunala kapaciteten. I fråga om strukturella åtgärder gör utredningen följande bedömning (s. 597):

Samverkan mellan kommuner skapar förutsättningar för stärkt driftskapacitet i kommunerna. En mer strategisk samverkan bör dock utvecklas för att större effekter på kommunernas kapacitet ska erhållas. Sammanläggningar av kommuner kan stärka både kommunernas drifts- och utvecklingskapacitet. Utvecklingen i ett framtidsperspektiv pekar på ett behov av förändringar i kommunstrukturen för att värna den

decentraliserade samhällsmodellen. En förutsättning för kommunsammanläggningar är att de bygger på frivillighet.

Staten bör främja en utveckling som leder till att kommuner utvecklar mer strategisk samverkan eller genomför frivilliga kommunsammanläggningar.

För att stimulera strategisk samverkan och frivilliga sammanläggningar föreslår utredningen att regeringen initierar en försöksverksamhet där kommuner får ges undantag från bestämmelser i lagar, förordningar eller myndighetsföreskrifter för att pröva nya strukturförändrande eller verksamhetsanknutna åtgärder. För dialog med kommuner om kapacitetsstärkande åtgärder, särskilt om strategisk samverkan och frivilliga sammanläggningar, samt för att sköta uppdraget om försöksverksamhet föreslås att en kommundellegation inrättas inom Regeringskansliet. Vidare bör Statskontoret, enligt utredningen, ges ett kunskapsutvecklande uppdrag för att identifiera och belysa behov av åtgärder i fråga om effektivisering och strukturförändringar för kommunerna med hänsyn till utvecklingen inom kommunsektorn och dess omvärld. Uppdraget bör innefatta bl.a. att följa utvecklingen och effekterna av olika kommunala samverkansformer. Utredningen föreslår även att ett statsbidrag införs för kommuner som vill bedriva utvecklingsarbete för att åstadkomma en mer strategisk samverkan eller en frivillig sammanläggning samt att staten tar över skulder från kommuner som frivilligt genomför kommunsammanläggningar.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Statskontorets uppdrag att analysera kommunal samverkan

Med anledning av Kommunutredningens förslag beslutade regeringen den 24 mars 2022 att ge Statskontoret i uppdrag att analysera samverkan mellan kommuner (Fi2022/01089). I uppdraget ingick att beskriva utvecklingen av samverkan mellan kommuner, att analysera konsekvenser av omfattande samverkan och att utvärdera avtalssamverkan.

Den 10 mars 2023 överlämnade Statskontoret rapporten Hand i hand – en analys av kommunal samverkan (2023:5) till regeringen. I rapporten konstateras att kommunal samverkan är ett viktigt och användbart verktyg för kommunerna att möta de utmaningar som de står inför. Samverkan underlättar kommunernas kompetensförsörjning och kan effektivisera och höja kvaliteten i kommunernas verksamhet. Kommunerna kan också få ut mer av insatta resurser och bromsa framtida kostnadsökningar. Samverkan sänker dock sällan kommunernas kostnader. Rapporten visar också att samverkan försämrar möjligheterna att styra verksamheten och för med sig olika demokratiska risker. När det gäller avtalssamverkan bedömer Statskontoret att den lagändring som trädde i kraft 2018 har haft avsedd effekt. Samverkan har ökat över tid, vilket främst beror på ökad avtalssamverkan. Statskontoret föreslår att Upphandlingsmyndigheten överväger att förbättra sitt stöd och sin vägledning till kommunerna om avtalssamverkan.

Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Försöksverksamhetskommittén

Regeringen beslutade den 3 november 2021 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att främja försöksverksamhet i kommuner och regioner (dir. 2021:110). Syftet med försöksverksamheterna ska vara att öka kommunernas och regionernas kapacitet att hantera de samhällsutmaningar som de står inför. Utredningen ska identifiera uppslag till försöksverksamheter samt bedöma om, och i så fall hur, staten bör främja och stödja försöksverksamheterna. Utredningen har tagit namnet Försöksverksamhetskommittén.

Eftersom vissa försöksverksamheter kan vara möjliga att bedriva utan ny eller ändrad författning ska utredningen enligt direktivet inledningsvis redovisa försöksverksamheter som inte kräver författningsändring och som utredningen valt att främja och stödja. Försöksverksamhetskommittén överlämnade i november 2022 delbetänkandet Försöksverksamhet utan författningsändring i den kommunala sektorn (SOU 2022:59). I betänkandet identifierar utredningen tre försöksverksamheter som den avser att följa under den resterande utredningstiden.

Utredningen ska löpande redovisa förslag om tillfälliga författningsändringar som krävs för att försöksverksamhet ska kunna inledas. Uppdraget ska därefter slutredovisas senast den 14 december 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat frågor om kommun-sammanslagningar.

Våren 2015 behandlade utskottet motionsyrkanden om en kommunreform och frivilliga kommunsammanslagningar (bet. 2014/15:KU18). Utskottet konstaterade att en fråga om ändring i den kommunala indelningen enligt indelningslagen kan initieras såväl av en kommun eller medlem av en kommun som skulle beröras av ändringen som av regeringen, Kammarkollegiet och länsstyrelsen, vilka kan ta upp en fråga om indelningsändring på eget initiativ. Utskottet fann därför inte anledning att ställa sig bakom motionerna.

Utskottet vidhöll i betänkande 2016/17:KU17 sitt tidigare ställnings-tagande och avstyrkte motionsyrkanden om att utreda förutsättningarna för en ny kommunreform.

Motionsyrkanden om kommunsammanslagningar behandlades av utskottet även 2018, 2019 och 2020 (bet. 2017/18:KU33, bet. 2018/19:KU31 och bet. 2019/20:KU15). Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till att Kommunutredningens pågående arbete inte borde föregripas.

Frågan om kommunsammanslagningar behandlades senast av utskottet våren 2022 (bet. 2021/22:KU34). Utskottet noterade då att nya bestämmelser som ger kommuner och regioner generella möjligheter att avtalsamverka infördes i kommunallagen den 1 juli 2018. Vidare konstaterade utskottet att Kommunutredningens slutbetänkande innehöll ett flertal förslag som syftar till att stärka kommunernas kapacitet bl.a. genom åtgärder för att främja ökad strategisk samverkan och frivilliga kommunsammanslagningar. Utskottet

ansåg att den pågående beredningen av förslagen inom Regeringskansliet inte borde föregripas och avstyrkte därför motionsyrkandena. En reservation lämnades (L).

Utskottets ställningstagande

Bestämmelser som ger kommuner och regioner generella möjligheter att avtalssamverka infördes i kommunallagen den 1 juli 2018. Vidare konstaterar utskottet att Kommunutredningens slutbetänkande Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsupdraget innehåller ett flertal förslag som syftar till att stärka kommunernas kapacitet bl.a. genom åtgärder för att främja ökad strategisk samverkan och frivilliga kommunsammanslagningar. Betänkandet är under beredning inom Regeringskansliet. Utskottet noterar också Försöksverksamhetskommitténs pågående arbete och Statskontorets nyligen avrapporterade arbete med frågor om kommunal samverkan och kommunal försöksverksamhet.

Mot bakgrund av det arbete som pågår på området är utskottet inte berett att ställa sig bakom ett sådant initiativ om att utreda en ny kommunreform som efterfrågas i motionen. Motionsyrkandet avstyrks.

Ekonomisk förvaltning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om riskanalys vid kommunala investeringar och införande av ett regelverk för hanteringen när en kommun hamnar på obestånd.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

Matheus Enholm m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:963 yrkande 1 ett tillkännagivande om att en riskanalys alltid bör genomföras när en kommun eller region vill investera i verksamheter eller kommunala bolag som ligger utanför kärnverksamheterna. Utgångspunkten bör vara att det inte ska bli någon ekonomisk förlust för kommunens eller regionens invånare. Om analysen visar att projektet är alltför riskfyllt bör hinder föreligga.

Eric Palmqvist (SD) begär i motion 2022/23:2225 ett tillkännagivande om att ta fram ett regelverk för hanteringen när en kommun hamnar på obestånd. Motionären anför att många kommuner står inför ekonomiska utmaningar och att det finns en risk för kommunala konkurser. I motionen efterfrågas därför ett regelverk som bl.a. reglerar statens åtagande, om och när en kommun ska tillåtas göra konkurs samt vad som händer med kommunala tillgångar och den lokala självstyrelsen.

Gällande rätt

Kommunernas ställning och verksamhet

Av 1 kap. 7 § RF följer att riket är indelat i kommuner på lokal och regional nivå. Beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar och kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund. För skötseln av sina angelägenheter får kommunerna ta ut skatt (14 kap. 1–4 §§ RF).

Grunderna för ändring i rikets indelning i kommuner ska enligt 14 kap. 6 § RF meddelas i lag. I enlighet med nämnda bestämmelse kan en kommun upplösas endast i den ordning och enligt de förutsättningar som anges i indelningslagen. I princip handlar det om sammanläggning eller delning av kommuner. I indelningslagen regleras hur kommunernas tillgångar och skulder ska regleras vid en indelningsändring.

Enligt kommunallagen får kommuner och regioner driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och syftar till att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna. Kommunernas och regionernas verksamhet ska bedrivas enligt självkostnadsprincipen, dvs. de får inte ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de tillhandahåller (2 kap. 6 och 7 §§).

Kommunernas och regionernas ekonomiska förvaltning

I kommunallagen och lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, förkortad LKBR, finns bestämmelser om hur kommuner och regioner ska sköta sin ekonomiska förvaltning.

Enligt 11 kap. 1 § KL är målet för den ekonomiska förvaltningen att kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom kommunala bolag, stiftelser och föreningar. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Av förarbetena framgår att en god ekonomisk hushållning innefattar att på olika sätt skapa goda förutsättningar för att i ett mer långsiktigt perspektiv klara den kommunala verksamheten och ekonomin, även om det uppstår olika typer av störningar, t.ex. i form av försämrade skatteintäkter. Vidare uttalas att de lokala riktlinjerna bör ta sin utgångspunkt i kommunens eller regionens ekonomiska ställning, vilka faktorer som främst kommer att påverka dess verksamhet och ekonomi i framtiden samt en bedömning av faktorernas betydelse och påverkbarhet. Det kan t.ex. gälla planerade investeringar och låneskulder. Riktlinjerna bör även innehålla en uttolkning av vad god ekonomisk hushållning betyder för kommunen respektive regionen och hur den mer konkret kan uppnås (prop. 2011/12:172 s. 31 f. och prop. 2016/17:171 s. 422 f.).

Ett exempel på vad som utgör god ekonomisk hushållning finns i 11 kap. 2 § KL, som ställer krav på god avkastning och betryggande säkerhet i kommunernas och regionernas medelsförvaltning. Enligt förarbetena innebär kravet bl.a. att den kommunala förmögenheten inte får äventyras genom

riskfyllda ekonomiska transaktioner och placeringar samt att medlen ska hanteras så att det finns garantier för att kommunerna och regionerna ska kunna fullgöra sina uppgifter (prop. 2016/17:171 s. 423).

Enligt 11 kap. 5 § KL ska kommuner och regioner varje år upprätta en budget för nästa kalenderår. Budgeten ska som huvudregel upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna, det s.k. balanskravet. Införandet av balanskravet skulle förhindra en fortlöpande urgröpning av den kommunala ekonomin och skapa förutsättningar för en långsiktigt stabil finansiell utveckling (prop. 1996/97:52 s. 29 f.). Undantag från balanskravet får göras dels i den utsträckning som medel från en resultatutjämningsreserv tas i anspråk enligt 11 kap. 14 §, dels om det finns synnerliga skäl (prop. 2016/17:171 s. 424 f.). Om balanskravsresultatet för ett visst räkenskapsår är negativt ska det regleras under de närmast följande tre åren (11 kap. 12 § KL). Fullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske. Fullmäktige får enligt 11 kap. 13 § KL besluta att ett negativt balanskravsresultat inte ska regleras om det finns synnerliga skäl.

För att utjämna intäkter över en konjunkturcykel får kommuner och regioner under vissa förutsättningar reservera medel till en resultatutjämningsreserv, som vid behov kan tas i anspråk för att täcka underskott i verksamheten (11 kap. 14 §).

Kommuners och regioners förvaltningsberättelser ska enligt 11 kap. 10 § LKBR innehålla upplysningar om dels årets resultat efter balanskravsjusteringar, dels detta resultat med justering för förändring av resultatutjämningsreserven (balanskravsresultat). Om balanskravsresultatet för ett visst räkenskapsår är negativt, ska förvaltningsberättelsen ange när och på vilket sätt det negativa balanskravsresultatet ska regleras (11 kap. 11 §). Av 13 kap. 1 § LKBR följer vidare att en delårsrapport för verksamheten ska upprättas minst en gång under räkenskapsåret. Enligt 11 kap. 16 § KL ska delårsrapporten behandlas av fullmäktige.

Överlämnande av kommunala angelägenheter

Som angetts ovan får kommuner och regioner driva näringsverksamhet enligt vissa förutsättningar i kommunallagen. I 10 kap. KL finns bestämmelser om överlämnande av kommunala angelägenheter. Där framgår att fullmäktige i vissa fall får besluta att lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en juridisk person, t.ex. kommunala bolag, eller en enskild individ. För helägda bolag samt kommunala stiftelser och föreningar finns det krav på att bl.a. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten, att se till att det fastställda kommunala ändamål och de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten anges i bolagsordningen, att fullmäktige utser styrelseledamöter, att fullmäktige får ta ställning till sådana beslut i verksamheten som är av principiell art eller annars av större vikt innan de fattas, samt att fullmäktige ser till att bolaget ger allmänheten insyn i verksamheten (10 kap. 3 och 6 §§). För delägda bolag gäller att innan skötseln

av en kommunal angelägenhet lämnas över ska fullmäktige se till att bolaget blir bundet av de villkor som gäller för helägda bolag i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt (10 kap. 4 §).

Rättspraxis om möjligheten att försätta en kommun i konkurs

Frågan om en kommun kan försättas i konkurs regleras inte uttryckligt i lag, men i rättspraxis har det inte ansetts möjligt. I ett rättsfall där en person ansökte om att en kommun skulle försättas i konkurs anförde tingsrätten att kommunernas existens och styrelseskick har ett starkt grundlagsskydd i regeringsformen och att det på grund av detta inte ansågs vara möjligt att genom ett konkursförfarande sätta den kommunala demokratin ur spel genom att ersätta kommunfullmäktige med en konkursförvaltare. Det ansågs inte heller möjligt att genom ett konkursbeslut, och därav följande avveckling av kommunen, ingripa i kommunindelningen som gjorts med stöd i regeringsformen. Beslutet överklagades men lämnades utan bifall eftersom hovrätten gjorde samma bedömning som tingsrätten (RH 1996:75).

Pågående arbete

Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner överlämnade i september 2021 betänkandet En god kommunal hushållning (SOU 2021:75). Utredningens övergripande uppdrag var att bedöma om kommunallagens regelverk för ekonomisk förvaltning ger kommuner och regioner goda förutsättningar att möta framtida utmaningar. I betänkandet konstaterar utredningen att den inte ser några betydande ekonomiska problem på sektornivå men att det finns kommuner och regioner som haft en väsentligt sämre utveckling. Utredningen bedömer att det nuvarande regelverket i huvudsak har fungerat väl men att det behövs vissa förändringar, bl.a. för att stärka långsiktigheten i den ekonomiska planeringen och minska möjligheterna att skjuta upp nödvändiga anpassningsåtgärder när ekonomin är i dåligt skick.

Utredningen föreslår bl.a. följande (kap. 6):

- Begreppet god ekonomisk hushållning i kommunallagen ersätts med god kommunal hushållning för att tydliggöra att ekonomistyrningen omfattar både ekonomi och verksamhet och att det ytterst är ekonomin som sätter gränsen för verksamheten.
- Kommuner och regioner ska en gång per mandatperiod anta ett tioårigt program med mål och riktlinjer för hur god kommunal hushållning ska uppnås. I programmet ska även riktlinjer för tillåten risk vid lån och placeringar anges.
- Balanskravet skärps genom att undantag från kravet endast ska vara möjligt om kommunen eller regionen har en stark finansiell ställning av viss grad.

- En statlig intäktsgaranti införs för att försäkra kommuner och regioner mot allvarliga intäktsbortfall vid en djup lågkonjunktur.
- Kraven på budgetens innehåll förtydligas för att stärka ekonomistyrningen och insynen. Om fullmäktige beslutar om en kostnad som inte kan finansieras inom det budgeterade resultatet ska en ny budget fastställas.
- För att stärka uppföljningen av verksamheten föreslås bl.a. att delårsrapporten tidigareläggs, samtidigt som kraven på att vidta åtgärder vid avvikelser skärps.
- Revisorerna föreslås få ett utökat uppdrag att granska regelefterlevnad inom den ekonomiska förvaltningen. En statlig myndighet föreslås också få i uppdrag att ge vägledning och stöd till kommuner och regioner i frågor som rör ekonomisk styrning och förvaltning och att följa den ekonomiska utvecklingen och tillämpningen av regelverket i sektorn.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner med krav på åtgärder för att hindra kommuner och regioner från alltför riskfyllda investeringar har tidigare behandlats i utskottet. I samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag avstyrkte utskottet ett sådant yrkande med hänvisning till att regeringen inte föreslog någon förändring i sak av bestämmelserna om ekonomisk förvaltning och att utskottet inte fann skäl att ta något initiativ till sådana ändringar som yrkades (bet. 2016/17:KU30).

Även våren 2019 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om kommunernas ekonomiska förvaltning med hänvisning till att kommunallagen nyligen hade varit föremål för en översyn och att utskottet inte fann skäl att ta något initiativ till ändringar i bestämmelserna (bet. 2018/19:KU31).

Våren 2022 behandlade utskottet motionsyrkanden om riskanalys vid kommunala investeringar och om införande av ett regelverk för kommunala konkurser (bet. 2021/22:KU34). Utskottet fann inte skäl att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena. Vidare konstaterade utskottet att kommunernas och regionernas ekonomiska förvaltning nyligen hade varit föremål för en översyn av Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner och att utredningens förslag var under beredning. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionsyrkandena. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ta något initiativ med anledning av motionsyrkanden om riskanalys vid kommunala investeringar och om att införa ett regelverk för kommunala konkurser. Utskottet kan vidare konstatera att kommunernas och regionernas ekonomiska förvaltning nyligen har varit föremål för en översyn av Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i

kommuner och regioner. Utredningen har lämnat förslag som syftar till att stärka kommunernas och regionernas förutsättningar att möta framtida utmaningar inom de ekonomiska ramar som står till förfogande. Förslagen är nu under beredning. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av de bestämmelser som reglerar antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige.

Jämför reservation 2 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:963 yrkande 5 begär Matheus Enholm m.fl. (SD) en översyn av de bestämmelser som reglerar antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige. Utgångspunkten för översynen ska vara att öka kommunernas och regionernas handlingsutrymme i detta avseende samtidigt som en god medborgerlig förankring ska garanteras.

Gällande rätt

I 5 kap. 5 § KL föreskrivs att fullmäktige bestämmer hur många ledamöter fullmäktige ska ha. Antalet ska bestämmas till ett udda tal och till minst

- 21 i kommuner med högst 8 000 röstberättigade
- 31 i kommuner med över 8 000 röstberättigade och i regioner med högst 140 000 röstberättigade
- 41 i kommuner med över 16 000 röstberättigade
- 51 i kommuner med över 24 000 röstberättigade och i regioner med över 140 000 röstberättigade
- 61 i kommuner med över 36 000 röstberättigade
- 71 i regioner med över 200 000 röstberättigade
- 101 i kommuner med över 600 000 röstberättigade och i regioner med över 300 000 röstberättigade.

För ledamöter i fullmäktige ska det finnas ersättare, enligt 5 kap. 8 § KL. Fullmäktige bestämmer hur många ersättarna ska vara. Antalet ska utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i fullmäktige. Syftet med lagens utformning är att säkra en god medborgerlig förankring och samtidigt säkerställa att den beslutande församlingen fungerar på ett effektivt sätt (prop. 1975/76:187 s. 345).

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2013 behandlade utskottet proposition 2013/14:5 Vital kommunal demokrati. Utskottet och riksdagen ställde sig bakom ett förslag om minskat antal fullmäktigeledamöter i de minsta kommunerna (bet. 2013/14:KU7, rskr. 2013/14:71). Utskottet framhöll bl.a. följande i sitt ställningstagande:

Det ska vidare betonas att propositionens förslag innebär en möjlighet och inte en skyldighet för kommunerna att fatta beslut om att minska fullmäktige. Det står fullmäktige fritt att besluta att antalet ledamöter i fullmäktige ska vara högre än minimiantalet. Som påpekas i betänkandet Vital kommunal demokrati (SOU 2012:30 s. 60) behöver inte ett mindre fullmäktige betyda att antalet förtroendevalda måste minska eftersom antalet ledamöter i nämnderna inte behöver minska.

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om en översyn av bestämmelserna om antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet konstaterade att bestämmelsen om antalet ledamöter i fullmäktige senast ändrades den 1 februari 2014 och att systemet med latituder som reglerar det minsta tillåtna antalet ledamöter hade behållits i förslaget till en ny kommunallag. Utskottet hänvisade även till sitt tidigare uttalande att det står fullmäktige fritt att besluta att antalet ledamöter i fullmäktige ska vara högre än det angivna minimiantalet. Därmed var utskottet inte berett att ta något initiativ till en sådan översyn som motionärerna efterfrågade. Motionsyrkandet avstyrktes.

Vid behandlingen av ett likalydande motionsyrkande våren 2019 avstyrkte utskottet yrkandet med hänvisning till att kommunallagen nyligen varit föremål för en översyn (bet. 2018/19:KU31).

Ett likalydande motionsyrkande behandlades även våren 2022 (bet. 2021/22:KU34). Utskottet hänvisade till sina tidigare ställningstaganden och var inte berett att ta något initiativ till en sådan översyn som motionärerna efterfrågade. Motionsyrkandet avstyrktes därmed. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden och är inte berett att ta något initiativ till en översyn av de bestämmelser som reglerar antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige. Motionsyrkandet avstyrks.

Fullmäktiges ordförande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att ändra kommunallagen så att fullmäktiges ordförande är fri från att delta i omröstningar.

Motionen

I motion 2022/23:2245 begär Mattias Eriksson Falk (SD) ett tillkännagivande om att kommunallagen bör ändras så att fullmäktiges ordförande är fri från att delta i omröstningar. Enligt motionären skulle detta innebära att en vald ordförande ersätts som ledamot i fullmäktige och att även mindre partier kan ta en plats som ordförande i fullmäktige utan att riskera att tappa en viktig röst i den politiska debatten. Motionären menar att detta skulle innebära ett större mått av neutralitet och förbättra de demokratiska förutsättningarna för en levande debatt.

Gällande rätt

I 5 kap. 11 § KL föreskrivs att fullmäktige bland sina ledamöter väljer en ordförande och en eller flera vice ordförande som tillsammans utgör fullmäktiges presidium. Fullmäktige bestämmer tiden för uppdragen. Ordföranden leder enligt 5 kap. 43 § fullmäktiges sammanträden och ansvarar för ordningen vid sammanträdena. Utgången i en omröstning i fullmäktige bestäms enligt 5 kap. 55 § genom enkel majoritet, om inte något annat anges i kommunallagen eller annan författning. I 5 kap. 56 § fastslås vidare att ordföranden vid lika röstetal har utslagsröst. I ärenden som avser val eller anställning av personal fattas beslutet dock genom lottning.

Enligt 4 kap. 24 § KL har varje ledamot i fullmäktige eller i en nämnd en röst. Vidare har en ledamot i fullmäktige eller i en nämnd rätt att avstå från att delta i en omröstning eller i ett beslut. Ordföranden är dock alltid skyldig att rösta, när det behövs för att ärendet ska kunna avgöras (4 kap. 25 §).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ställa sig bakom något initiativ till ändring i kommunallagen i fråga om fullmäktigeordförandes deltagande i omröstningar. Motionsyrkandet avstyrks.

Byte av partitillhörighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ökat partiinflytande när en förtroendevald byter partitillhörighet.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:963 yrkande 4 begär Matheus Enholm m.fl. (SD) en utredning av hur de förtroendevaldas mandat tydligare kan knytas till de politiska partierna så att folkviljan kan få bättre genomslag i kommunpolitiken. Motionärerna anser att förtroendevalda som lämnar sitt parti för att bli s.k. politiska vildar i fullmäktige ska kunna fråntas sina uppdrag i nämnder, styrelser, bolag och stiftelser där partiet är representerat.

I motion 2022/23:260 av Mattias Ottosson (S) begärs ett tillkännagivande om att se över kommunallagen så att partierna har ett avgörande inflytande när det gäller avsägelse av ett politiskt förtroendeuppdrag i en nämnd eller styrelse när någon byter parti eller blir politisk vilde under mandatperioden. Motionären framhåller att det i dag endast är den valda personen som kan lämna sitt uppdrag genom att avsäga sig detta, vilket exempelvis kan leda till att ett invalt parti helt saknar inflytande i kommunstyrelsen.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2022/23:1266 yrkande 5 ett tillkännagivande om att partitillsatta positioner i kommuner och regioner bör bli partimandat snarare än personmandat. Motionärerna anser att om ett parti förlorar förtroendet för en ledamot på grund av hans eller hennes misskötsamhet borde partiet få byta ut representanten. Skulle det dessutom gå så långt att ledamoten lämnar partiet och blir s.k. politisk vilde uppstår ett demokratiskt problem, menar motionärerna, eftersom väljare riskerar att sakna representation.

Gällande rätt

Riksdagsordningen

I 12 kap. 13 § andra stycket riksdagsordningen (RO) anges att om en riksdagsledamot lämnar sin partigrupp upphör ledamotens uppdrag i ett organ eller en delegation som anges i en tilläggsbestämmelse till paragrafen. Av tilläggsbestämmelse 12.13.1 RO framgår att det rör sig om uppdrag i utskott och EU-nämnden, vissa delegationer, Riksbankens fullmäktige, riksdagens råd för Riksrevisionen, Riksdagens överklagandenämnd, riksdagsstyrelsen, Utrikesnämnden och valberedningen.

Ändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2022, var ett av de förslag till ändringar i riksdagsordningen som lämnades av den parlamentariskt sammansatta kommittén 2019 års riksdagsöversyn (framst. 2020/21:RS5, bet.

2021/22:KU3, rskr. 2021/22:44). Bestämmelsens innebörd är att en riksdagsledamot som lämnar sin partigrupp därmed också ska lämna de uppdrag i utskott och andra riksdagsorgan som ledamoten har valts till av kammaren i kraft av sin partitillhörighet. I riksdagsstyrelsens framställning motiverades förslaget, när det särskilt gäller uppdragen i utskotten, med hänvisning till vad utredningen anfört (s. 42 f.):

Ledamotsuppdraget är personligt, och en ledamot som har valts till ett visst uppdrag av riksdagen kan inte tvingas att lämna det.

Samtidigt har partierna en central roll. Riksdagens mandat fördelas mellan partier, och de ledamöter som väljs in i riksdagen tillhör ett parti. Utskotten väljs i början av valperioden, och är proportionellt sammansatta i förhållande till partigruppernas storlek i kammaren. Utskottens främsta uppgift är att vara beredande organ för kammaren, och utskottens sammansättning bör avspegla de politiska majoritetsförhållandena i kammaren i så stor utsträckning som möjligt. [– – –]

Platserna i utskotten fördelas mellan partierna (eller grupper av partier som samverkar i karteller) som i praktiken inom sig fördelar de platser respektive parti har fått. En ledamot som väljs in i ett utskott väljs alltså in genom att tillhöra en partigrupp. Man kan alltså säga att i den bemärkelsen är platsen i ett utskott inte personlig, utan ledamoten har fått den genom att tillhöra partiet. Om en ledamot lämnar sin partigrupp har grunden för att ledamoten fick ett uppdrag i ett utskott således försvunnit.

Kommunallagen

Beslutanderätten i kommuner och regioner utövas av valda församlingar (fullmäktige) som utses av röstberättigade medlemmar i allmänna val. Enligt 4 kap. 3 § KL väljs ledamöter och ersättare i fullmäktige bland dem som har rösträtt. Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige har den som är folkbokförd i kommunen, senast på valdagen fyller 18 år och är medborgare i Sverige eller i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater eller i Island eller Norge, eller har varit folkbokförd i Sverige tre år i följd före valdagen (1 kap. 7 §). Rösträtt vid val till regionfullmäktige har den som är röstberättigad vid val till kommunfullmäktige i en kommun inom regionen (1 kap. 8 §).

Fullmäktige utser kommunal- och regionråd (4 kap. 2 §), ledamöter och ersättare i nämnder och fullmäktigeberedningar (5 kap. 2 §), ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen i ett kommunalförbund (9 kap. 3 §), ledamöter och ersättare i en gemensam nämnd (9 kap. 24 §), styrelseledamöter och lekmannarevisorer i kommunala bolag, föreningar och stiftelser (10 kap. 3, 5 och 6 §§) samt revisorer (12 kap. 4 §).

Med förtroendevalda avses i kommunallagen ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar, kommunal- och regionråd samt revisorer. Med förtroendevalda avses också ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen, förbundsstyrelsen eller någon annan nämnd, de beslutande församlingarnas beredningar samt revisorer i ett kommunalförbund (4 kap. 1 §). Fullmäktige väljer också ledamöter i t.ex. kommunala bolag,

stiftelser och föreningar (10 kap. 3, 4 och 6 §§). Dessa är inte förtroendevalda i kommunallagens mening.

Ledamöter och ersättare i fullmäktige väljs således bland dem som har rösträtt enligt de nämnda bestämmelserna. Vid val av andra förtroendevalda än till fullmäktige gäller i huvudsak samma valbarhetskriterier. Bedömningen av valbarheten ska dock göras vid varje valtillfälle oberoende av vad som framgår av gällande röstlängd (4 kap. 3 §). Den som är vald till revisor är inom den kommunen eller den regionen inte valbar som ledamot eller ersättare i fullmäktige, i en nämnd, i en fullmäktigeberedning eller i ett kommunalt bolag, stiftelse eller förening (4 kap. 5 §). Vissa valbarhetshinder finns även för anställda inom kommunen eller regionen (7 kap. 3 §). Några andra begränsningar i form av valbarhets- och behörighetsvillkor finns inte.

Bestämmelser om upphörande av uppdraget för förtroendevalda finns i 4 kap. KL. I 4 kap. 9 och 10 §§ regleras vid vilka tillfällen och av vilka skäl ett kommunalt förtroendeuppdrag kan återkallas under löpande mandatperiod. Fullmäktige får enligt 9 § återkalla uppdraget för en förtroendevald som har valts av fullmäktige, om den förtroendevalde har vägrats ansvarsfrihet eller dömts för ett brott av viss svårhetsgrad. Enligt 10 § får fullmäktige återkalla uppdragen för samtliga förtroendevalda i en nämnd (eller för samtliga förtroendevalda som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid, dvs. kommunalråd m.fl.) bl.a. när den politiska majoriteten i nämnden inte längre är densamma som i fullmäktige. Det krävs att majoritetsförhållanden verkligen har ändrats (RÅ 2010 ref. 57).

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om ökat partiinflytande över uppdrag som tilldelats en förtroendevald efter nominering av partierna när den förtroendevalde under en pågående mandatperiod byter parti tillhörighet har tidigare behandlats av utskottet vid flera tillfällen.

Våren 2002 behandlade utskottet en motion om partibytares rätt i förhållande till de uppdrag de tilldelats efter nominering av partigruppen i riksdagen eller fullmäktige (bet. 2001/02:KU13). Utskottet instämde i vad som anfördes i motionen om att det kan uppkomma problem i den politiska beslutsprocessen om politiskt förtroendevalda under en pågående mandatperiod byter parti och ändå behåller uppdrag som det varit partigruppernas sak att besätta. Denna problembild kunde enligt utskottet visserligen vara intressant att belysa. Utskottet såg dock stora svårigheter med att genom någon form av reglering finna en lösning på problemet. En sådan reglering skulle ovillkorligen innebära ingrepp i de grundläggande principer som det rådande valsystemet bygger på. Enligt utskottet borde ordningen alltså vara den att frågan om vem som ska inneha den typ av uppdrag som nu var aktuellt är upp till respektive partigrupp, och att eventuella personförändringar löses internt inom gruppen. Utskottet framhöll att en utgångspunkt i detta sammanhang är att varje enskild ledamot bär sitt mandat med det parlamentariska ansvar det

innebär. Därmed var utskottet inte berett att föreslå att riksdagen skulle vidta någon åtgärd med anledning av vad som anfördes i motionen och avstyrkte den därför.

Vid behandlingen av liknande yrkanden våren 2004 och våren 2007 vidhöll utskottet detta ställningstagande (bet. 2003/04:KU9 och bet. 2006/07:KU11).

Våren 2017 behandlade utskottet motionsyrkanden motsvarande de nu aktuella i samband med regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet vidhöll sina tidigare ställningstaganden om mandatets innebörd och avtog yrkandena.

Även våren 2018 och våren 2019 behandlade utskottet yrkanden med i huvudsak samma lydelse som de nu aktuella (bet. 2017/18:KU33 och bet. 2018/19:KU31). Utskottet delade motionärernas uppfattning att det kan uppkomma problem i den politiska beslutsprocessen om en förtroendevald under pågående mandatperiod byter parti och ändå behåller uppdrag som har tilldelats honom eller henne genom indirekta val. För att finna en lösning på problemet skulle det enligt utskottet krävas en omfattande analys av regelverket. Eftersom kommunallagen nyligen hade varit föremål för en reform var utskottet inte berett att ta något initiativ till en ny översyn.

Våren 2020 avstyrkte utskottet återigen motsvarande motionsyrkanden med hänvisning till sina tidigare uttalanden (bet. 2019/20:KU15). Utskottet noterade samtidigt att det pågick en översyn av bl.a. principerna för hur riksdagsledamöter i utskotten utses och att utredningen skulle analysera den gällande ordningen i ett konstitutionellt perspektiv och överväga om det var önskvärt och lämpligt med en ordning där partigrupperna ges större möjligheter att förfoga över utskottsplatserna.

Motionsyrkanden med i huvudsak samma lydelse som de nu aktuella behandlades senast av utskottet i betänkande 2021/22:KU34. Utskottet hänvisade till sina tidigare ställningstaganden i frågan och avstyrkte därför de då aktuella yrkandena. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden och är inte berett att ta något initiativ i frågan om ökat partiinflytande när en förtroendevald byter partitillhörighet. Motionsyrkandena avstyrks.

Styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om styrelsens och nämndernas ansvarsfördelning.

Jämför reservation 4 (SD).

Motionen

Matheus Enholm m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:963 yrkande 8 ett tillkännagivande om styrelsens och nämndernas ansvarsfördelning. Genom 2017 års kommunallag har fullmäktige fått möjlighet att bestämma att styrelsen får fatta beslut om särskilt angivna förhållanden som rör andra nämnders verksamhet. Motionärerna menar att de nya bestämmelserna om styrelsens ställning har medfört ett otydligt ansvarsutkrävande. De framhåller också att nämnderna oftast har bättre kunskap inom sina ansvarsområden än styrelsen, som har en mer samordnande funktion. Motionärerna förespråkar därför en återgång till tidigare lagstiftning när det gäller styrelsens och nämndernas ansvarsfördelning.

Gällande rätt

Genom den nya kommunallagen som trädde i kraft den 1 januari 2018 har fullmäktige fått möjlighet att ge styrelsen befogenhet att fatta beslut som annars skulle ha legat inom nämndernas förvaltning. Syftet med förändringen var att ge ökade möjligheter att styra verksamheten strategiskt och att stärka styrelsens samordnande roll (prop. 2016/17:171 s. 158 f.).

I 3 kap. 3 § KL anges att fullmäktige ska tillsätta en styrelse. Enligt 3 kap. 4 § KL ska fullmäktige även tillsätta de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra kommunens eller regionens uppgifter enligt lag eller annan författning och för övrig verksamhet.

Närmare bestämmelser om styrelsen och övriga nämnder finns i 6 kap. KL. Av 6 kap. 8 § följer att fullmäktige får besluta att styrelsen får fatta beslut om särskilt angivna förhållanden som rör andra nämnders verksamhet. Styrelsen får dock inte ges rätt att fatta beslut som rör andra nämnders myndighetsutövning, tillämpningen av lag eller ärenden som i övrigt rör enskilda. Styrelsen kan inte ges någon generell beslutanderätt, utan fullmäktige måste ange de förhållanden som beslutanderätten omfattar. Det kan enligt förarbetena t.ex. gälla övergripande ekonomiska beslut, såsom ett generellt anställningsstopp. Det kan även bli aktuellt att tilldela styrelsen en överordnad roll, med en möjlighet att fatta beslut som är bindande för nämnderna på personal-, säkerhets- och miljöområdena, där det kan finnas ett stort värde för den strategiska styrningen i att styrelsen kan ges en mer styrande roll. Ett annat exempel som anges i förarbetena är när två nämnder är oense i något

hänseende. Styrelsen ska då kunna fatta det avgörande beslutet i frågan (prop. 2016/17:171 s. 161). Regeringen framhåller i propositionen att det ställs stora krav på att fullmäktige utformar sina beslut på ett sådant sätt att det tydligt klargörs vilka förhållanden styrelsen ska ges befogenhet att besluta om. Detta gäller främst för att se till att beslutet utformas i enlighet med regeringsformens bestämmelser om myndigheternas självständighet men är också viktigt för den egna organisationen och för medlemmarnas möjlighet att följa och granska verksamheten. Regeringen understryker att väl övervägda och väl avgränsade beslut av fullmäktige minimerar risken för oklarheter i ansvarsfördelningen (s. 163).

Tidigare riksdagsbehandling

I samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30) avstyrkte utskottet en motion om styrelsens och nämndernas ansvarsfördelning. Utskottet ansåg att förslaget i propositionen om att ge styrelsen en stärkt ställning i förhållande till övriga nämnder var väl avvägt.

Våren 2019 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte motionsyrkanden om styrelsernas och nämndernas ansvarsfördelning (bet. 2018/19:KU31).

Även våren 2022 avstyrktes i huvudsak likalydande motionsyrkanden som det nu aktuella med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande (bet. 2021/22:KU34). En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt ställningstagande att bestämmelserna om styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder är väl avvägda och ser därför inte skäl att ställa sig bakom en sådan översyn som efterfrågas i motionen. Motionsyrkandet avstyrks.

Representation och minoritetsskydd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stärkt minoritetsskydd i fråga om representation i styrelse, nämnder och utskott samt vid återremiss och interpellationer.

Jämför reservation 5 (SD).

Motionerna

Matheus Enholm m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:963 yrkande 6 ett tillkännagivande om att stärka minoritetsskyddet. Motionärerna anför att

det är viktigt att de politiska partier som har blivit invalda i fullmäktige får god insyn och kan vara delaktiga i det politiska arbetet, t.ex. genom att delta i nämndernas och styrelsens arbete. Det finns enligt motionärerna exempel på att kommuner har minskat antalet platser i nämnder och styrelse för att hålla vissa partier borta från insyn. Motionärerna efterfrågar därför någon form av minoritetsskydd för att säkerställa insyn även för de partier som hamnar utanför samverkan i fullmäktige. Vidare efterlyser motionärerna ett minoritetsskydd i fråga om hur ett beredningsorgan ska följa de instruktioner som ges vid en återremiss, innan ett ärende får skickas tillbaka till fullmäktige för avgörande. Ett mycket starkt minoritetsskydd för interpellationer bör enligt motionärerna också säkerställas.

I motion 2022/23:873 av Michael Rubbestad (SD) föreslås en förändring av lagen (1992:339) om proportionellt valsätt så att fyllnadsväl blir möjligt. Enligt motionären undviker partier att använda sig av lagen eftersom den innebär att de förtroendevalda som väljs in på en position inte kan ersättas i händelse av att de avgår eller lämnar sin plats vakant av andra anledningar. Motionären menar därför att lagen bör revideras.

I motion 2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att alla partier med representation i en folkvald församling också bör ges rätt att närvara i dess nämnder, utskott och styrelse. Motionärerna anför att fördelningen av platser i nämnder, utskott och styrelse ofta innebär att mindre partier blir utan representation i dessa organ. För att säkerställa att väljarnas förtroende förvaltas på bästa sätt bör det regleras i lag att alla partier i en folkvald församling ska ha rätt att ha en representant närvarande med yttranderätt, men inte nödvändigtvis rösträtt, i församlingens alla nämnder, utskott och styrelse.

Gällande rätt

Ledamöter och ersättare i styrelse, nämnder och utskott

I varje kommun och i varje region finns det en beslutande församling, ett fullmäktige. Av 3 kap. 3 och 4 §§ KL följer att fullmäktige ska tillsätta en styrelse och de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra kommunens eller regionens uppgifter. Enligt 3 kap. 5 § får fullmäktige bestämma att en nämnd ska ha ett eller flera utskott. Om fullmäktige inte har bestämt något om utskott får nämnden själv bestämma att utskott ska finnas.

Val av ledamöter och ersättare i bl.a. nämnder ska enligt 5 kap. 58 § KL vara proportionella under de förutsättningar som anges i lagen (2022:629) om proportionella val i kommuner och regioner. Detta innebär att ledamöter i bl.a. styrelser och nämnder i kommuner och regioner ska utses proportionellt i enlighet med mandatställningen i fullmäktige om en viss kvot av ledamöter begär det. Reglerna om proportionella val är en garanti för att även en politisk minoritet ska kunna få platser i nämnder och styrelser. Lagen innebär att en relativt liten minoritetsgrupp i fullmäktige kan driva igenom proportionella val och därmed få möjlighet till representation i en nämnd. 2022 års lag ersatte

den tidigare lagen (1992:339) om proportionellt valsätt. Översynen gjordes efter ett tillkännagivande från riksdagen på initiativ av konstitutionsutskottet om att se över ordningen för utseende av ersättare i styrelse, nämnder och utskott (prop. 2016/17:171, bet. 2016/17:KU30 punkt 6, rskr. 2016/17:335).

Ledamöter och ersättare i en nämnd väljs av fullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer (6 kap. 16 § KL). I styrelsen ska antalet ledamöter och antalet ersättare vara minst fem. Om ersättarna inte väljs proportionellt ska fullmäktige bestämma i vilken ordning de ska tjänstgöra. Har ersättarna valts proportionellt ska de tjänstgöra enligt den turordning som anges i 22 § lagen om proportionella val i kommuner och regioner.

Om en ledamot avgår under mandattiden, ska fyllnadsval hållas (6 kap. 20 § KL). Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i nämnden inte förändras. Kravet på att säkerställa representationen i nämnden tillkom genom en ändring i 6 kap. 20 § KL som trädde i kraft samtidigt som den nya lagen om proportionella val i kommuner och regioner. I propositionen anfördes att kravet syftar till att upprätthålla det minoritetsskydd som de proportionella valen är avsedda att skapa (prop. 2021/22:125 s. 48). Vidare anfördes att detta är ett högt ställt krav som innebär att fullmäktige kan tillåta att representationen i nämnden förändras endast i sådana undantagssituationer då det inte är möjligt att ersätta den avgående ledamoten med någon som representerar samma parti, t.ex. när det inte går att klargöra vilket parti en ledamot företrätt eller detta parti har upplöst.

Av 6 kap. 42 § KL följer att en nämnd ska välja utskott bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Bestämmelserna i lagen om proportionella val i kommuner och regioner ska då tillämpas.

Återremiss

Om beslutsunderlaget i ett ärende behöver kompletteras kan fullmäktige besluta om återremiss (5 kap. 50 § KL). Ärendet skickas då tillbaka till ett beredande organ som kan vara en nämnd, en fullmäktigeberedning eller styrelsen. Det beredande organet ska därefter bereda ärendet på nytt och lämna ett förslag till beslut i ärendet. Ett ärende ska återremitteras om det begärs av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. Enkel majoritet krävs dock om ärendet tidigare återremitterats på begäran av en minoritet. Motiveringen till ett beslut om återremiss ska bestämmas av de ledamöter som begärt återremitting. Vid flera motiveringar får ordföranden pröva vilken motivering som biträds av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna.

Interpellationer

Möjligheterna för ledamöter i fullmäktige att ställa interpellationer regleras huvudsakligen i 5 kap. 59–63 §§ KL. Interpellationer ska avse ämnen som hör till fullmäktiges, en nämnds eller en fullmäktigeberednings handläggning och får inte avse ärenden som rör myndighetsutövning mot någon enskild.

Interpellationerna ska ha ett bestämt innehåll och vara försedda med motivering. De bör ställas endast i angelägenheter av större intresse för kommunen eller regionen. Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om en interpellation får ställas. Beslutet fattas med enkel majoritet, enligt huvudregeln i 5 kap. 55 § KL.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen behandlat motioner om minoritets-skydd av det slag som efterfrågas i de nu aktuella motionerna.

Utskottet har då avstyrkt motioner om representation i styrelsen, nämnder och utskott och anfört att reglerna om proportionella val medför att en minoritetsgrupp i fullmäktige kan driva igenom proportionella val och därmed få möjlighet till representation i den kommunala nämndorganisationen (bet. 2012/13:KU22, bet. 2013/14:KU12 och bet. 2014/15:KU18). I det sistnämnda betänkandet konstaterade utskottet även att det fanns ett utredningsförslag om försöksverksamhet med majoritetsstyre som, om det genomfördes, skulle få betydelse för frågan om representation i kommun- och landstingsstyrelser.

Motionsyrkanden om representation i styrelse, nämnder och utskott behandlades även av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet noterade det utredningsarbete som hade gjorts och såg inte skäl att förespråka ytterligare utredning. Motionsyrkandena avstyrktes.

Våren 2020 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att alla partier med representation i en folkvald församling också bör ges närvarorätt i dess nämnder, utskott och styrelse (bet. 2019/20:KU15). Utskottet konstaterade att regeringen nyligen hade gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag om en väl fungerande ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner och att det pågående arbetet inte borde föregripas.

Även våren 2022 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att alla partier med representation i en folkvald församling också bör ges närvarorätt i dess nämnder, utskott och styrelse (bet. 2021/22:KU34). Utskottet noterade att regeringens förslag till ny lag om proportionella val i kommuner och regioner, som var under beredning i utskottet, säkerställde en ändamålsenlig tillämpning av bestämmelsen om proportionella val och därmed det minoritetsskydd sådana val är avsedda att skapa. En reservation lämnades (SD).

Vid konstitutionsutskottets behandling av regeringens proposition 2021/22:125 Val och beslut i kommuner och regioner ansåg utskottet att propositionens förslag om fyllnadsval för att ersätta avgående ledamöter som valts proportionellt bidrog till en ändamålsenlig ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner (bet. 2021/22:KU36). Samtidigt avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att ändra lagen om proportionellt valsätt så att fyllnadsval blir möjligt om en förtroendevald avgår under mandatperioden. Yrkandet bedömdes vara tillgodosett genom propositionens förslag.

Utskottet har även avstyrkt motioner om minoritetsskydd vid bl.a. återremiss och interpellationer.

Ett motionsyrkande om minoritetsskydd vid extra val, återremiss och interpellationer avstyrktes av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet anförde att det inte var berett att föreslå några ändringar av bestämmelserna.

Även våren 2019 avstyrkte utskottet ett yrkande om minoritetsskydd vid extra val, återremiss och interpellationer (bet. 2018/19:KU31). Utskottet anförde att kommunallagen nyligen hade varit föremål för en översyn och var inte berett att föreslå några ändringar av bestämmelserna.

Frågan om minoritetsskydd vid återremiss och interpellationer behandlades senast av utskottet i betänkande 2021/22:KU34. Utskottet anförde att det inte var berett att föreslå några ändringar av kommunallagens bestämmelser om återremiss eller interpellationer. Motionsyrkandena avstyrktes därmed. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ställa sig bakom det som yrkas i motionerna om partiets representation i styrelse, nämnder och utskott. Utskottet konstaterar vidare att lagen om proportionella val i kommuner och regioner och de relaterade ändringar i kommunallagen som trädde i kraft 2022 säkerställer en ändamålsenlig tillämpning av bestämmelsen om proportionella val och därmed det minoritetsskydd sådana val är avsedda att skapa. Utskottet är inte heller berett att föreslå några ändringar av kommunallagens bestämmelser om återremiss eller interpellationer. Motionsyrkandena avstyrks.

Protokollföring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att tydliggöra rätten att föra in reservationer och skriftliga yttranden i kommunala protokoll.

Motionen

I motion 2022/23:2246 av Mattias Eriksson Falk (SD) begärs ett tillkännagivande om ändringar i kommunallagen, där rätten att föra in reservationer och skriftliga yttranden tydliggörs i lag. Enligt motionären förekommer det att reservationer läggs i bilagor i stället för att föras in i protokollet, vilket innebär att enskilda ledamöters och partiets möjligheter att klargöra sin inställning i en viss fråga kraftigt reduceras. Ett liknande förfarande sker enligt motionären vid skriftliga yttranden. Motionären vill därför att rätten att föra in reservationer och skriftliga yttranden tydliggörs i lag.

Gällande rätt

Omröstningar och beslut regleras i 4 kap. KL. Av 4 kap. 27 § framgår att en förtroendevald som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet. Reservationen ska anmälas innan sammanträdet avslutas. Enligt 4 kap. 28 § får fullmäktige besluta att en förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i en viss nämnd ska få närvara vid nämndens sammanträden och delta i överläggningar men inte i besluten. Fullmäktiges beslut får även innefatta att den förtroendevalde ska ha rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Regler för protokollföring vid fullmäktigesammanträden framgår av 5 kap. 65–70 §§ KL. Vid sammanträden ska protokoll föras på ordförandens ansvar (5 kap. 65 §). Protokollet ska redovisa vilka ledamöter och ersättare som har tjänstgjort och vilka ärenden som har handlagts (5 kap. 66 §). För varje ärende ska protokollet enligt 5 kap. 67 § också redovisa

1. vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka,
2. i vilken ordning ordföranden har lagt fram förslag till beslut,
3. genomförda omröstningar och resultaten av dem,
4. vilka beslut som har fattats,
5. vilka ledamöter som har deltagit i besluten och hur de har röstat vid öppna omröstningar, och
6. vilka reservationer som har anmälts mot besluten.

Motsvarande regler för protokollföring vid sammanträden i styrelsen och övriga nämnder finns i 6 kap. 35 § KL.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att ställa sig bakom något initiativ till ändring i kommunallagen när det gäller rätten att föra in reservationer och skriftliga yttranden i kommunala protokoll. Motionsyrkandet avstyrks.

Förtroendevaldas rätt till insyn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om förtroendevaldas rätt till insyn.

Jämför reservation 6 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:963 yrkande 9 begär Matheus Enholm m.fl. (SD) ett tillkännagivande om förtroendevaldas rätt till insyn. Motionärerna anför att det med ett delegationsbeslut alltid bör följa en återrapporteringsplikt till nämndens ledamöter och att det bör finnas regler som säkerställer förbättrad

tydlighet. Det finns enligt motionärerna flera skäl till detta. Ett sådant skäl är att flera kommuner har valt att delegera politiskt känsliga beslut till ordförande, presidium eller tjänstemän samtidigt som man har varit väldigt sparsam med att redogöra för ärendets hantering i nämnden. En ledamot av en kommunal nämnd kan då vara ovetande om vilka beslut som har fattats.

Gällande rätt

I kommunallagen finns bestämmelser som reglerar möjligheten till delegering av nämndernas beslutanderätt. En nämnd får enligt 6 kap. 37 § KL ge i uppdrag åt presidiet, ett utskott, en ledamot, en ersättare eller en automatiserad beslutsfunktion att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Nämnden beslutar själv i vilken utsträckning ett sådant beslut ska anmälas till nämnden (6 kap. 40 § KL). Ett beslut som inte anmäls ska dock protokollföras särskilt, om beslutet får överklagas genom laglighetsprövning. Sådana beslut ska tillkännages på den kommunala anslagstavlan (8 kap. 10 § KL). Motsvarande bestämmelser om delegation till anställda hos kommunen eller regionen och anmälan av beslut som fattats med stöd av sådan delegation finns i 7 kap. 5 och 8 §§ KL. I 6 kap. 38 § KL anges att beslutanderätten inte får delegeras när det gäller vissa typer av ärenden, t.ex. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet eller ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda. Ytterligare begränsningar finns för delegation till en automatiserad beslutsfunktion (6 kap. 38 § andra stycket KL). Av 6 kap. 39 § KL följer vidare att en nämnd får ge i uppdrag åt ordföranden, eller en annan ledamot som nämnden har utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut ska alltid anmälas vid nämndens nästa sammanträde (6 kap. 40 § KL).

Möjligheten till vidaredelegation regleras i 7 kap. 6 § KL. Om en nämnd med stöd av ovan angivna bestämmelser ger i uppdrag åt en förvaltningschef inom nämndens verksamhetsområde att fatta beslut, får nämnden överlåta åt förvaltningschefen att i sin tur ge i uppdrag åt en annan anställd inom kommunen eller regionen att fatta beslutet. I likhet med vad som i övrigt gäller vid delegering av ärenden till anställda beslutar nämnden själv i vilken utsträckning ett sådant beslut ska anmälas till nämnden (7 kap. 8 § KL).

Genom 2017 års kommunallag förenklades reglerna för anmälan av delegationsbeslut genom att nämnderna själva får bestämma vilka beslut som ska anmälas (prop. 2016/17:171, bet. 2016/17:KU30, rskr. 2016/17:335–336). Den tidigare ordningen med anmälningsskyldighet för alla delegationsbeslut ansågs innebära en administrativ börda för nämnderna. Av förarbetena framgår att vissa remissinstanser har ansett att förslaget begränsar nämndens möjlighet att utöva tillsyn över förvaltningens verksamhet, och att de rest frågetecken när det gäller nämndens möjlighet till insyn. Regeringen anför i propositionen bl.a. följande (s. 212):

Eftersom de förtroendevalda fortfarande har möjlighet att besluta om vilka typer av beslut som ska anmälas till nämnden, t.ex. om nämnden anser sig ha ett särskilt intresse av vissa typer av beslut, anser regeringen att förslaget inte äventyrar de förtroendevaldas insyn. Det bör dock noteras, vilket Kammarrätten i Stockholm också påpekar, att den politiska majoriteten i en nämnd kommer att kunna fatta beslut om vilka delegationsbeslut som inte behöver anmälas. Regeringen anser dock inte att en sådan situation skulle påverka minoritetens insyn. Även de förtroendevalda kommer att på ett enkelt sätt kunna följa delegationsbeslut som inte anmäls via den kommunala anslagstavlan. Detta innebär att om en konflikt uppstår om att en viss kategori beslut inte längre ska anmälas så har minoriteten ändå möjlighet att enkelt följa dessa beslut.

Tidigare riksdagsbehandling

Som redovisats ovan föreslog regeringen i proposition 2016/17:171 En ny kommunallag att reglerna för anmälan av delegationsbeslut skulle förenklas. I samband med beredningen av propositionen avstyrkte utskottet ett likalydande motionsyrkande som det nu aktuella (bet. 2016/17:KU30). Utskottet ansåg att förslagen i propositionen framstod som väl avvägda och att det därför saknades anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen i frågan.

Våren 2019 avstyrkte utskottet ett likalydande motionsyrkande. Utskottet anförde att reglerna för anmälan av delegationsbeslut hade förenklats genom den nya kommunallag som nyligen trätt i kraft och vidhöll sitt tidigare ställningstagande (bet. 2018/19:KU31).

Även våren 2022 avstyrkte utskottet två likalydande motionsyrkanden (bet. 2021/22:KU34). Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande att kommunallagens bestämmelser om anmälan av delegationsbeslut framstår som väl avvägda och var därför inte berett att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som motionärerna föreslog. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande att kommunallagens bestämmelser om anmälan av delegationsbeslut framstår som väl avvägda och är därför inte berett att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som motionärerna föreslår. Motionsyrkandet avstyrks.

Fullmäktigesammanträden på måndagar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att fullmäktigesammanträden ska äga rum på måndagar.

Motionen

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) anser i motion 2022/23:1266 yrkande 2 att fullmäktigesammanträden i samtliga kommuner bör hållas på måndagar. Motionärerna anför att flera riksdagsledamöter också sitter i kommunfullmäktige runt om i landet. För att dessa ledamöter ska kunna närvara vid fullmäktigesammanträdena och därmed behålla närheten till valkretsen och väljarna bör en ordning införas som innebär att alla kommunfullmäktigesammanträden äger rum på måndagar.

Gällande rätt

Av 5 kap. 12 § KL följer att fullmäktige bestämmer när ordinarie sammanträden ska hållas. Sammanträde ska hållas också om styrelsen eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. Uppgifter om tid, plats och vilka ärenden som ska behandlas ska tillännagas på kommunens eller regionens anslagstavla minst en vecka före sammanträdet (5 kap. 13 §).

Enligt riksdagsordningen (RO) beslutar talmannen efter samråd med gruppledarna om planeringen av arbetet i riksdagens kammare och om när kammaren ska sammanträda (6 kap. 2 § och tilläggbestämmelse 6.2.1 RO). Arbetsplenum i kammaren äger normalt inte rum på måndagar. Riksdagens utskott och EU-nämnden sammanträder när riksdagsarbetet kräver det (7 kap. 15 § RO). Utskotten sammanträder i huvudsak på tisdagar och torsdagar och EU-nämnden på fredagar.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om fullmäktigesammanträden på måndagar behandlades av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag. Utskottet fann inte skäl att ställa sig bakom yrkandena (bet. 2016/17:KU30). Senast frågan behandlades, våren 2022, vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena (bet. 2021/22:KU34).

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare ställningstaganden anser utskottet inte att det finns skäl att ställa sig bakom det som anförs i motionen om att fullmäktigesammanträden i samtliga kommuner bör hållas på måndagar. Motionsyrkandet avstyrks.

Talartid i fullmäktige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om talartid i fullmäktige.

Motionen

Michael Rubbestad (SD) begär i motion 2022/23:890 ett tillkännagivande om att det i kommunallagen bör införas bestämmelser som möjliggör begränsningar av talartiden i kommunfullmäktige. I motionen anförs att många kommuner antar rekommendationer om talartid och antal inlägg i debatter i sin arbetsordning men att en ledamot närhelst den så önskar kan avvika från dessa. Motionären anför att det är rimligt med någon form av begränsning av talartid och antal debattinlägg även om folkvaldas yttrandefrihet är viktig. Om debattregler ska införas och hur de i så fall ska vara utformade bör enligt motionären beslutas av ett enigt fullmäktige i respektive kommun.

Gällande rätt

Regeringsformen

Av 2 kap. 1 § första stycket RF följer att varje medborgare är tillförsäkrad vissa grundläggande fri- och rättigheter gentemot det allmänna, däribland yttrandefrihet. Denna yttrandefrihet får enligt 2 kap. 20 § RF endast begränsas genom lag och endast utifrån vissa intressen som anges i regeringsformen. Enligt 2 kap. 21 § RF får begränsningar enligt 20 § göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Förutom de allmänna krav som gäller i fråga om fri- och rättighetsbegränsningar enligt 2 kap. 20 och 21 §§ RF uppställs i 23 § särskilda förutsättningar för begränsning av de centrala opinionsfriheterna, yttrandefriheten och informationsfriheten. Enligt 23 § första stycket får yttrandefriheten och informationsfriheten begränsas med hänsyn till vissa särskilt angivna ändamål. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten och

informationsfriheten göras endast om särskilt viktiga skäl föranleder det. Enligt 23 § andra stycket ska, vid bedömandet av vilka begränsningar som får göras med stöd av första stycket, särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att nödvändiga begränsningar inte träffar yttrande- och informationsfrihetens ”kärna” (prop. 1975/76:209 s. 108 f.).

Föreskrifter som meddelas för att närmare reglera ett visst sätt att sprida eller ta emot yttranden ska, enligt 23 § tredje stycket, emellertid inte anses som en begränsning av yttrandefriheten förutsatt att de inte avser yttrandets innehåll.

Kommunallagen

Enligt 5 kap. 43 § första stycket KL leder ordföranden fullmäktiges sammanträden och ansvarar för ordningen vid sammanträdena. Av andra stycket nämnda paragraf följer att ordföranden får visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Enligt 5 kap. 71 § ska fullmäktige anta en arbetsordning av vilken det ska framgå vad som i övrigt ska gälla för fullmäktiges sammanträden och handläggningen av ärenden. Av 5 kap. 72 § följer vad som ska regleras i arbetsordningen.

I rättspraxis har en bestämmelse i kommunfullmäktiges arbetsordning om att en talare som avlägsnar sig från ämnet kan fråntas ordet inte ansetts utgöra någon begränsning av yttrandefriheten utan snarare en sådan s.k. ordningsföreskrift som avses i 2 kap. 23 § tredje stycket RF. En bestämmelse som var utformad så att den innefattade rätt för fullmäktiges ordförande att frånta en talare ordet på grund av själva innehållet i yttrandet har dock ansetts strida mot nuvarande 2 kap. 20 § RF med hänvisning till att sådan befogenhet måste ha stöd i lag och att sådant stöd saknades (RÅ 81 2:1, jfr RÅ 81 2:15).

Riksdagsordningen

Av 4 kap. 6 § RF följer att varje riksdagsledamot och statsråd, när ett ärende ska avgöras i kammaren, får yttra sig i enlighet med de närmare bestämmelser som meddelas i riksdagsordningen. I 6 kap. 15 § RO fastställs att varje ledamot och statsråd, med de undantag som föreskrivs i riksdagsordningen, fritt får yttra sig i alla frågor som är under behandling och om lagligheten av allt som sker vid sammanträdet. Vissa undantag från principen om den fria yttranderätten föreskrivs bl.a. i fråga om anförandenas antal och längd. Enligt 6 kap. 21 § första stycket RO får riksdagen i en tilläggsbestämmelse begränsa antalet anföranden som en talare får hålla under överläggningen i en fråga och tiden för varje anförande. Enligt andra stycket samma paragraf får kammaren, i samband med överläggningen i en viss fråga, på förslag av talmannen och utan föregående överläggning besluta om en begränsning av det slag som avses i första stycket. Av tredje stycket följer att var och en som vill yttra sig i en fråga dock får tala i minst fyra minuter.

Möjligheten till generella debattbegränsningsföreskrifter enligt 6 kap. 21 § första stycket RO har utnyttjats t.ex. genom tilläggsbestämmelse 6.21.1 RO. Enligt denna bestämmelse får den som inte gjort någon förhandsanmälan inte yttra sig längre tid än fyra minuter, om inte talmannen medger längre tid, och ett nytt anförande från någon som tidigare haft ordet vid överläggningen i en viss fråga får inte överstiga två minuter. Möjligheten att i samband med överläggningen i en viss fråga besluta om debattbegränsning enligt 6 kap. 21 § andra stycket RO har hittills inte använts. Vid interpellationsdebatter och frågestunder gäller vidare särskilda regler.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett likalydande motionsyrkande behandlades av utskottet våren 2022 (bet. 2021/22:KU34). Utskottet anförde att det inte fanns skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som motionären föreslog och avstyrkte därför motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det finns skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande om begränsningar av talartiden i kommunfullmäktige som motionären föreslår. Motionsyrkandet avstyrks.

Revision och ansvarsprövning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den kommunala revisionen och en utredning av kommunallagens bestämmelser om ansvarsfrihet och anmärkning.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionerna

Matheus Enholm m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2022/23:963 yrkande 3 att frågan om oppositionens möjlighet att genom revision få insyn i den ekonomiska förvaltningen i kommunerna bör utredas. Som exempel på hur insynen kan öka nämner motionärerna att oppositionen får utse revisorerna.

I motion 2022/23:878 av Michael Rubbestad (SD) efterfrågas en utredning av kommunallagens bestämmelser om ansvarsfrihet och anmärkning. Motionären anför att bestämmelserna i nuvarande lydelse kan missbrukas av en majoritetsopposition för att på tveksamma grunder vägra ansvarsfrihet, väcka skadeståndstalan samt återkalla uppdraget för en eller flera ledamöter utan att revisionen konstaterat några brister. Därmed, menar motionären, kan

en misstroendeförklaring av ett styre ske genom en icke beviljad ansvarsfrihet helt utan saklig grund.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begär i motion 2022/23:1266 yrkande 6 ett tillkännagivande om att de revisorer som granskar politiker inte ska tillsättas av politiker. Motionärerna anser att det bör ifrågasättas att kommunpolitikerna kan välja sina partivänner för granskning av den egna verksamheten. Regeringen bör enligt motionärerna ändra detta förfarande.

Gällande rätt

Den kommunala revisionen

Enligt 3 kap. 10 § KL ska kommuner och regioner utse revisorer för granskning av den kommunala verksamheten. Närmare reglering av revisorerna finns i 12 kap. KL. Enligt 12 kap. 4 § KL ska fullmäktige efter ett ordinarie val välja revisorer för granskning av verksamheten under de fyra följande åren. Vid en samlad revision av hela verksamheten ska minst fem revisorer väljas (12 kap. 5 §). Vid en särskild revision för granskning av en viss eller vissa nämnders verksamhet ska minst fem revisorer väljas för varje nämnd eller grupp av nämnder. Av 4 kap. 3 § KL följer att den som är vald till ledamot eller ersättare i fullmäktige inte är valbar som revisor inom kommunen eller regionen. Genom 2017 års kommunallag förtydligades valbarhetshindren genom en bestämmelse som anger att en revisor inte heller ska kunna väljas till ledamot eller ersättare i fullmäktige (4 kap. 4 § KL).

Revisorerna granskar enligt 12 kap. 1 § årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom nämndernas eller fullmäktigeberedningarnas verksamhetsområden. I sin granskning ska revisorerna biträdas av sakkunniga som de själva väljer och anlitar i den omfattning som behövs för att fullgöra granskningen enligt god revisionsred (12 kap. 8 §). I den nya kommunallag som trädde i kraft i januari 2018 stärktes de sakkunnigas roll genom införandet av en ovillkorlig rätt att yttra sig vid fullmäktiges behandling av revisionsberättelsen (5 kap. 32 § KL). Revisorerna ska enligt 12 kap. 12 § KL varje år till fullmäktige lämna en berättelse med redogörelse för resultatet av den revision som avser verksamheten under det föregående budgetåret (revisionsberättelse). Av 12 kap. 13 § följer att anmärkning får riktas mot de förtroendevalda i nämnder och fullmäktigeberedningar och att revisionsberättelsen ska innehålla ett särskilt uttalande om huruvida ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

Revisorerna granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmanarevisorer som utsetts i juridiska personer enligt 10 kap. 2–6 §§ KL, även verksamheten i de juridiska personerna. Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Förslag till budget för revisorerna upprättas enligt 11 kap. 8 § KL av fullmäktiges presidium. Bestämmelsen infördes genom 2017 års kommunallag för att stärka revisionens oberoende gentemot de granskade organen (prop. 2016/17:171 s. 241 f.).

I förarbetena till 2017 års kommunallag gjorde regeringen bedömningen att den rådande ordningen med förtroendevalda revisorer som ansvarar för både förvaltnings- och redovisningsrevision skulle behållas (prop. 2016/17:171). Regeringen anförde i huvudsak följande (s. 240 f.):

Den kommunala revisionen har varit föremål för flera reformer de senaste decennierna. Många åtgärder har vidtagits för att stärka oberoendet och professionaliteten. All verksamhet i kommuner bygger på nämndmodellen där förtroendevalda är ansvariga. Inom en sådan modell är det inte anmärkningsvärt att även fullmäktiges kontroll genom revision bedrivs på motsvarande sätt. Om systemet med förtroendevalda revisorer avskaffades skulle det innebära en förändring av kommunernas organisationsmodell och ett ingrepp i det kommunala självstyret. Den kommunala förvaltningsrevisionen är till sin karaktär politisk, och de som granskas är till stor del förtroendevalda. Granskningen ska därför ledas av förtroendevalda. De förtroendevalda revisorerna har stor kompetens när det gäller hur kommunen eller landstinget är organiserat och om lokala förhållanden. Det kan ifrågasättas om en helt yrkesmässig revision kan upprätthålla motsvarande kunskap. Om revisionen t.ex. ska upphandlas kan upparbetad kompetens förloras varje gång en ny upphandling görs. Långsiktigheten i revisionsarbetet blir då lidande. Det bör också uppmärksammas att den politiska minoritetens insyn i revisionen med en sådan modell riskerar att försvinna. Det nuvarande systemet har också i allt väsentligt fungerat väl.

Ansvarsfrihet och anmärkning

Av 5 kap. 24 § KL följer att fullmäktige vid ett sammanträde senast i juni året efter det år som revisionen avser, ska besluta om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras. Beslutet ska motiveras om det inte är uppenbart obehövligt. Om revisorerna i revisionsberättelsen riktat anmärkning mot en nämnd eller en fullmäktigeberedning eller mot enskilda förtroendevalda i sådana organ, ska fullmäktige besluta om även fullmäktige ska rikta anmärkningen. Fullmäktige får rikta anmärkning även om revisorerna inte gjort det. Beslut om anmärkning ska motiveras.

Fullmäktige får behandla revisionsberättelsen utan föregående beredning. Fullmäktige ska dock inhämta förklaringar från de ansvariga över anmärkningar i revisionsberättelsen. Revisorerna och deras sakkunniga ska alltid ges tillfälle att yttra sig vid fullmäktiges behandling av revisionsberättelsen (5 kap. 32 § KL). Skulle ansvarsfrihet vägras, får fullmäktige besluta att skadeståndstalan ska väckas (5 kap. 25 § KL). Fullmäktige får vidare, utan ytterligare beredning, återkalla uppdraget för en förtroendevald som har vägrats ansvarsfrihet (4 kap. 9 § och 5 kap. 32 § KL).

Enligt förarbetena till kommunallagens bestämmelse om ansvarsfrihet och anmärkning innebär kravet på motivering av fullmäktiges beslut om ansvarsfrihet att det ska framgå av beslutet vilka omständigheter som legat till grund för detsamma. I de fall fullmäktige avviker från revisorernas bedömning måste

det framgå av fullmäktiges motivering i vilket avseende man gör en annan bedömning än revisorerna. I förarbetena framhålls att ett beslut att vägra ansvarsfrihet är en mycket ingripande åtgärd som kräver en omsorgsfull prövning i varje enskilt fall. Att i lag precisera vilka bedömningsgrunder som ska gälla för fullmäktiges ansvarsprövning har inte ansetts vare sig lämpligt eller möjligt. Det har dock ansetts rimligt att fullmäktige i sin prövning utgår från samma förhållanden som de som ligger till grund för revisorernas bedömning. Även i fråga om kravet på motivering av ett beslut av fullmäktige att rikta anmärkning även om revisorerna inte gjort det anförs det att omfattningen av motiveringen får bedömas utifrån förhållanden i det enskilda fallet. Det måste dock framgå av motiveringen vilka bedömningar och eventuella nya omständigheter som motiverar fullmäktiges beslut att rikta anmärkning (prop. 2005/06:55 s. 26 och s. 55 f.).

Av bestämmelserna i 5 kap. 24 § KL följer att fullmäktige i princip är oförhindrade att bevilja ansvarsfrihet på vilka grunder som helst. När det gäller vägran att bevilja ansvarsfrihet har fullmäktige dock inte samma handlingsfrihet. Enligt rättspraxis krävs för vägrad ansvarsfrihet att den förtroendevalde agerat på ett sätt som stört en kommunal förvaltningsuppgift eller åstadkommit ekonomisk skada för kommunen eller regionen. Att det inte står fullmäktige fritt att vägra ansvarsfrihet har ansetts uppenbart redan av det skälet att fullmäktige i samband med vägrad ansvarsfrihet utan föregående beredning får besluta om återkallelse av den förtroendevaldes uppdrag (RÅ 1999 ref. 5).

Pågående arbete

Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner överlämnade i september 2021 betänkandet En god kommunal hushållning (SOU 2021:75). I betänkandet lämnas bl.a. förslag om skärpt revision och kontroll. Enligt utredningen bör revisionen få ett utökat uppdrag att granska regelefterlevnad inom den ekonomiska förvaltningen. Vidare föreslås bl.a. införande av ett krav på att fullmäktige ska behandla årsredovisning, revisionsberättelse och ansvarsprövning vid samma tillfälle för att förstärka synligheten av sambanden mellan underlagen och ansvarsprövningen. Utredningen föreslår vidare ett förtydligande om att fullmäktige, efter anmärkning från revisorerna, ska motivera beslut om anmärkning med tillägget att beslut om såväl att rikta som att inte rikta en anmärkning ska motiveras. Krav ska också införas på att revisionsberättelser ska publiceras på kommunens eller regionens webbplats.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motioner om en förstärkning av den kommunala revisionen. Motionerna har avstyrkts av utskottet med hänvisning dels till redan genomförda ändringar i kommunallagen som innebar en sådan

förstärkning (bet. 2010/11:KU24), dels till den då pågående beredningen av de förslag som lämnats av Utredningen om en kommunallag för framtiden (bet. 2014/15:KU18).

Frågan om en förstärkning av den kommunala revisionen behandlades även av utskottet i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Utskottet delade regeringens uppfattning att den rådande ordningen med förtroendevalda revisorer som ansvarar för både förvaltnings- och redovisningsrevision borde behållas. Utskottet konstaterade att regeringen i propositionen dessutom lämnat vissa förslag som ytterligare skulle förstärka revisionens oberoende. Det saknades därför enligt utskottet skäl att ställa sig bakom motionerna. Motionsyrkandena avstyrktes.

Våren 2018 och 2019 behandlade utskottet motioner om bl.a. oberoende och insyn i den kommunala revisionen (bet. 2017/18:KU33 och bet. 2018/19:KU31). Utskottet vidhöll sitt tidigare ställningstagande och avstyrkte motionerna.

Även våren 2022 vidhöll utskottet sina tidigare uttalanden om den kommunala revisionen (bet. 2021/22:KU34). Vidare konstaterade utskottet att Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner i betänkandet En god kommunal hushållning (SOU 2021:75) hade lämnat förslag om den kommunala revisionen och fullmäktiges ansvarsprövning. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till att den pågående beredningen av utredningens förslag inte borde föregripas. Två reservationer lämnades (SD och L).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden om den kommunala revisionen. Vidare konstaterar utskottet att Utredningen om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner i betänkandet En god kommunal hushållning har lämnat förslag om den kommunala revisionen och fullmäktiges ansvarsprövning. Den pågående beredningen av förslagen inom Regeringskansliet bör inte föregripas. Motionsyrkandena avstyrks.

Kommunala folkomröstningar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för att underlätta och se över formerna för bl.a. folkinitiativ och kommunala folkomröstningar.

Jämför reservation 8 (SD).

Motionerna

Matheus Enholm m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2022/23:962 yrkande 5 ett tillkännagivande om att utreda formerna för medborgarförslag och folkinitiativ samt finansieringen av dessa. Motionärerna anser att staten med fördel skulle kunna ha huvudansvaret för att en portal för att lämna medborgarförslag finns tillgänglig online. I ett andra steg kunde den byggas ut för att användas även för folkinitiativ på kommunal nivå. Det bör enligt motionärerna vidare utredas om staten bör bära en del av kostnaden för kommunala folkinitiativ.

I kommittémotion 2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att sänka kravet för hur många kommuninvånare som ska stå bakom ett folkinitiativ för att få till stånd en folkomröstning samt att utreda möjligheten till elektroniska namnsamlingar vid folkinitiativ.

Gällande rätt

Enligt regeringsformen sköter kommunerna lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund (14 kap. 2 § RF). För skötseln av sina angelägenheter får kommunerna ta ut skatt (14 kap. 4 § RF). Den kommunala finansieringsprincipen, som tillämpats sedan början av 1990-talet, innebär att det ska finnas adekvat finansiering när staten ålägger kommuner och regioner nya uppgifter och åtaganden (prop. 1991/92:150, bet. 1991/92:FiU29).

Enligt 8 kap. 1 § KL får den som är folkbokförd i kommunen eller i en kommun inom regionen, om fullmäktige har beslutat det, väcka ärenden i fullmäktige (medborgarförslag).

Enligt 8 kap. 2 § KL får ett ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga väckas i kommun- eller regionfullmäktige av minst 10 procent av de röstberättigade kommun- eller regionmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar (folkinitiativ). Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan samt innehålla initiativtagarnas egenhändiga namnteckningar, uppgift om när namnteckningarna gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Namnunderskrifter som är äldre än sex månader ska inte räknas.

Har ett folkinitiativ väckts ska fullmäktige besluta att en folkomröstning ska hållas om följande två villkor är uppfyllda: dels ska den fråga som initiativet avser vara sådan att fullmäktige kan besluta om den, dels ska minst två tredjedelar av de närvarande ledamöterna inte rösta mot förslaget (5 kap. 37 § KL).

De närmare formerna för hur kommunala folkomröstningar ska gå till anges i lagen om kommunala folkomröstningar.

När bestämmelserna om folkinitiativ infördes fick ett sådant väckas av minst 5 procent av de röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmarna, och ett folkinitiativ kunde avslås av fullmäktige med enkel majoritet. I motiven uttalades att folkinitiativet skulle stärka den lokala demokratin och öka enskilda kommunmedlemmars inflytande på den kommunala verksamheten samtidigt som förslaget ansågs väl avvägt i förhållande till den representativa demokratin (prop. 1993/94:188 s. 49 f.).

Den 1 januari 2011 gjordes vissa lagändringar i syfte att förstärka folkinitiativet (prop. 2009/10:80). Som redovisas ovan måste ett folkinitiativ nu stödjas av fler röstberättigade kommun- eller regionmedlemmar, men har ett initiativ fått tillräckligt många namnunderskrifter ska det som huvudregel hållas en folkomröstning. Endast en kvalificerad majoritet av fullmäktiges ledamöter kan avslå ett folkinitiativ. I motiven uttalades bl.a. att den spärr det innebär att fullmäktige med kvalificerad majoritet kan avslå ett folkinitiativ kan antas leda till att folkomröstningar inte hålls i frågor som visserligen formellt faller in under vad fullmäktige kan besluta om men som till sin karaktär är sådana att det vore olämpligt att folkomrösta om dem, exempelvis anställningsärenden (s. 105). I fråga om de ekonomiska konsekvenserna av förslaget om ett förstärkt folkinitiativ konstaterade regeringen i propositionen att det inte innebar något nytt åtagande för kommunerna och regionerna och att det var svårt att förutse vilka närmare ekonomiska konsekvenser förslagen kunde få men att de bedömdes bli begränsade (s. 245 f.). Ett antal remissinstanser uttryckte att förslaget riskerade att ge olika särintressen ett alltför kraftfullt verktyg att påverka politiken och fördröja beslutsprocessen. Regeringen menade att en sådan risk inte borde överdrivas och att det fick antas att initiativ som saknar demokratisk förankring inte kommer att ha stöd hos en tillräckligt stor andel av ledamöterna i fullmäktige för att leda till folkomröstning. Att ett folkinitiativ har väckts medför heller inte att fullmäktige är förhindrat att fatta ett beslut i ärendet, om folkinitiativet kan antas ha väckts enbart i syfte att försöka förhala beslutsprocessen. Vidare konstaterade regeringen att de folkomröstningar som anordnas endast är rådgivande (s. 106).

Pågående arbete m.m.

2014 års Demokratiutredning hade bl.a. i uppdrag att sammanställa erfarenheter av det förstärkta folkinitiativet, bedöma dess effekter på demokratiutvecklingen på lokal nivå samt föreslå åtgärder för hur kommuner

och regioner kan åstadkomma ett högre valdeltagande i kommunala folkomröstningar och hur legitimiteten för folkomröstningar kan stärkas. Utredningen skulle också föreslå dels hur internet kan användas för att underlätta namninsamlingar till folkinitiativ, dels åtgärder som kan bidra till att folkinitiativet kan genomföras och administreras ändamålsenligt och effektivt samt bidra till att demokratin fördjupas på lokal nivå (dir. 2014:111).

Utredningen lämnade i januari 2016 betänkandet Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5). Utredningen ansåg att folkinitiativet är ett värdefullt redskap för inflytande och delaktighet i den lokala demokratin men noterade att erfarenheterna av det förstärkta folkinitiativet visade att det inte har varit problemfritt. Det principiella värdet av att väljarna har en möjlighet till direktdeltagande i politiska beslut överväger emellertid enligt utredningen de negativa erfarenheterna.

Utredningen ansåg att de grundläggande principerna för folkinitiativet, dvs. att det krävs ett stöd av 10 procent av de röstberättigade för att väcka ett folkinitiativ och två tredjedelar av fullmäktige för att avslå det, innebär en bra avvägning mellan det representativa beslutsfattandet och inslaget av deltagardemokrati. Däremot borde insamlingen av namnunderskrifter underlättas, bl.a. med hänsyn till att kommunernas arbete med att validera namnunderskrifter är tids- och resurskrävande. Utredningen uppmärksammade också att det ökade antalet folkinitiativ och folkomröstningar har skapat extra arbete och kostnader för kommunerna. I betänkandet föreslogs att det ska vara möjligt att även samla in elektroniska underskrifter, t.ex. med hjälp av e-legitimation. Enligt utredningen borde Länsstyrelsen i Västra Götaland ges i uppdrag att upprätta och ansvara för en nationell webbplats för namninsamlingen.

Utredningen bedömde vidare att en försöksverksamhet med e-röstning i kommunala folkomröstningar borde genomföras. I betänkandet framhålls bl.a. att elektroniska förfaranden vid val kan innebära minskade kostnader. I sammanhanget framhålls att det skulle kunna innebära besparingar om en teknisk lösning för e-röstning som kan användas i samtliga kommuner och regioner kan tas fram nationellt.

Enligt uppgift från Regeringskansliet avslutades ärendet i samband med budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om folkinitiativ och kommunala folkomröstningar i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:171 En ny kommunallag (bet. 2016/17:KU30). Någon förändring i sak i fråga om kommunala folkomröstningar föreslogs inte i propositionen. Utskottet gjorde följande ställningstagande:

Utskottet konstaterar att frågan om folkinitiativ nyligen har varit föremål för utredning och att utredningen inte har funnit skäl att föreslå några förändringar av de grundläggande principerna för folkinitiativet. Dagens

ordning, dvs. att det krävs ett stöd av 10 procent av de röstberättigade för att väcka ett folkinitiativ och två tredjedelar av fullmäktige för att avslå det, innebär enligt utredningen en bra avvägning mellan det representativa beslutsfattandet och inslaget av deltagardemokrati. Utskottet instämmer i denna bedömning, och konstaterar härutöver att utredningen har lämnat förslag på att namninsamlingen för ett folkinitiativ även bör kunna ske elektroniskt. Beredningen av utredningsförslaget i denna del bör inte föregripas. Motionsyrkandena avstyrks.

Våren 2019 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om folkinitiativ och kommunala folkomröstningar. Utskottet noterade det utredningsarbete som gjorts och fann inte skäl att då ta några initiativ med anledning av motionerna (bet. 2018/19:KU31).

När motionsyrkanden om folkinitiativ behandlades våren 2022 hänvisade utskottet till sina tidigare ställningstaganden och var inte berett att ställa sig bakom vad som yrkades i motionerna. Motionsyrkandena avstyrktes därmed. En reservation lämnades (SD).

Utskottets ställningstagande

Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden och är inte berett att ta initiativ till en sådan översyn av formerna för medborgarförslag, folkinitiativ och kommunala folkomröstningar som efterfrågas i motionerna. Motionsyrkandena avstyrks.

Pensionärsråd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att inrätta pensionärsråd.

Motionen

I kommittémotion 2022/23:2061 yrkande 39 begär Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) ett tillkännagivande om att göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att inrätta s.k. pensionärsråd. Enligt motionärerna behöver samhället bli bättre på att tillvarata äldre personers kompetens och erfarenhet. Uppgifterna för pensionärsråden kan variera men har som övergripande syfte att ge pensionärer inflytande och insyn i allmänna frågor som rör äldres levnadsförhållanden.

Bakgrund och gällande rätt

Socialstyrelsen diskuterade i rapporten Pensionärsråd i Sverige och Norden – Äldreuppdraget 2000:6, erfarenheter från lokala pensionärsråd i Sverige och de övriga nordiska länderna. En enkätundersökning bland pensionärsråden

som genomfördes 1997 visade att mindre än hälften av de kommunala pensionärsråden ansåg att de fungerade tillfredsställande. I rapporten hänvisades till att Danmark och Norge sedan början av 1990-talet hade en tvingande lagstiftning om pensionärsråd. Även i Sverige har det förts en diskussion om lagstiftning. Det var dock osäkert, anförde Socialstyrelsen, om lagstiftning verkligen skulle leda till ett större inflytande. För att pensionärsråden skulle fungera bättre krävdes enligt styrelsen dels att politiker och tjänstemän tog till vara den resurs som råden kunde utgöra, dels att pensionsledamöterna var väl insatta i de frågor som behandlades och vågade och orkade ställa berättigade krav.

I 8 kap. 3 § KL finns en bestämmelse om brukarinflytande som anger att nämnderna ska verka för att samråd sker med dem som brukar deras tjänster. I förarbetena framhålls att nämnderna själva bestämmer de närmare formerna för hur samråd med brukarna ska ske och att särskilda organ, t.ex. pensionärsråd, kan inrättas för samråd (prop. 2016/17:171 s. 391).

Pågående arbete m.m.

2014 års Demokratiutredning

2014 års Demokratiutredning föreslog i sitt betänkande Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5) att det ska framgå av kommunallagen att fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut. Med en sådan målsättningsparagraf, menade utredningen, motiveras fullmäktige att stämma av och förankra beslut samtidigt som fullmäktige har ansvar för beredningen och beslutsfattandet.

Utredningens översyn visade att en majoritet av kommunerna hade medborgarråd av olika slag. Pensionärsråd, ungdomsråd och tillgänglighetsråd var de vanligast förekommande. Även i landstingen (numera regionerna) var råd för särskilt utvalda medborgargrupper vanligt förekommande. Utredningen ansåg att möjligheterna att utveckla råden i riktning mot mer effektiva och representativa organ förutsätter att formerna för medborgarråden regleras. I utredningen konstaterades att en övervägande majoritet av kommunerna och regionerna redan hade styrande dokument av det slag som förordades. Utredningen såg inget behov av lagreglering i dessa frågor men bedömde att fullmäktige själva borde reglera förekomsten, syftet och organiseringen av medborgarråden.

Enligt uppgift från Regeringskansliet avslutades ärendet i samband med budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1).

Undersökning om den lokala demokratin i kommuner och regioner

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför en regelbunden undersökning om den lokala demokratin i kommuner och regioner, med fokus på vilka möjligheter medborgarna har att påverka mellan valen. I den senaste undersökningen, som avser situationen 2019, deltog 247 kommuner och 16

regioner. Av de svarande kommunerna uppgav 90 procent att de hade ett medborgarråd för äldre personer. Av de svarande regionerna uppgav 12 att de hade ett medborgarråd för äldre (SCB Statistikdatabasen 2021).

Tidigare riksdagsbehandling

Socialutskottet avstyrkte våren 2001 en motion om lagstiftning om pensionärsråd (bet. 2000/01:SoU9). Socialutskottet framhöll att många äldre aktivt deltar i föreningsliv och frivilligverksamheter liksom i politiska organisationer. Utskottet betonade betydelsen av såväl pensionärsorganisationernas arbete som pensionärsråden men instämde i Socialstyrelsens bedömning att det var osäkert om en lagstiftning om pensionärsråd skulle leda till ett större inflytande för dessa. Utskottet ansåg att det är upp till kommuner och regioner att utveckla pensionärsrådets verksamhet ytterligare och att bättre ta till vara dessas kunskap och kompetens. Socialutskottet gjorde samma bedömning våren 2002 (bet. 2001/02:SoU12).

Konstitutionsutskottet behandlade motioner om kommunala pensionärsråd våren 2009 och våren 2013 (bet. 2008/09:KU11 och bet. 2012/13:KU22). Utskottet avstyrkte då yrkandena med hänvisning till socialutskottets tidigare bedömning som riksdagen ställt sig bakom. Våren 2018 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om pensionärsråd med hänvisning till att den pågående beredningen av demokratiutredningens förslag inte borde föregripas (bet. 2017/18:KU33).

En motion om pensionärsråd behandlades senast av utskottet våren 2022 (bet. 2021/22:KU34). Utskottet noterade då att frågan om medborgarråd behandlades av 2014 års Demokratiutredning samt att medborgarråd för äldre personer fanns i det stora flertalet kommuner och i en majoritet av regionerna. Utskottet avstyrkte därför motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att medborgarråd för äldre personer i dag finns i det stora flertalet kommuner och i en majoritet av regionerna. Utskottet ser inte skäl att ta något initiativ till ett tillkännagivande om att göra det obligatoriskt för kommuner och regioner att inrätta pensionärsråd. Motionsyrkandet avstyrks.

Reservationer

1. Ekonomisk förvaltning m.m., punkt 2 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2022/23:2225 av Eric Palmqvist (SD).

Ställningstagande

Det är enligt vår mening grundläggande att de gemensamma kommunala och regionala resurserna i första hand går till kärnverksamheten. Kommunens invånare, tillika skattebetalare, ska inte behöva förvandlas till ofrivilliga riskkapitalister genom att politiker investerar pengar i osäkra ekonomiska projekt som riskerar att bli förlustaffärer. Det finns många exempel på kommuner som har investerat i verksamheter som ur ett ekonomiskt perspektiv är riskfyllda. Samtidigt har den kommunala skuldsättningen skenat det senaste decenniet. För kommuner eller regioner som vill göra investeringar i verksamheter som ligger utanför kärnverksamheten bör utgångspunkten vara att det inte ska leda till någon ekonomisk förlust för kommunens eller regionens invånare. En riskanalys bör därför göras inför varje sådan investering, och det ska anses finnas hinder om analysen visar att investeringen är alltför riskfylld.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

2. Antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige, punkt 3 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

I kommunallagen finns bestämmelser som reglerar antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige. Reglerna, som bl.a. anger det minsta tillåtna antalet ledamöter i fullmäktige, är inte tillräckligt flexibla. Vi menar därför att dessa regler bör ses över. Utgångspunkten för översynen bör vara att öka kommunernas och regionernas handlingsutrymme i detta avseende samtidigt som en god medborgerlig förankring garanteras.

3. Byte av partitillhörighet, punkt 5 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 4 och

bifaller delvis motionerna

2022/23:260 av Mattias Ottosson (S) och

2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 5.

Ställningstagande

De nuvarande reglerna medför begränsade möjligheter för partierna att efter ett val hantera avhopp av politiska kandidater från de partier som valt dem. Detta är en ordning som riskerar att leda till lägre väljarrepresentativitet och potentiellt tomma stolar. Vi vill med anledning av detta utreda hur mandatet tydligare kan knytas till de politiska partierna. Vi anser att politiska vildar, även om de väljer att stanna kvar i fullmäktige, ska kunna bli av med sitt uppdrag i de nämnder, styrelser, bolag och stiftelser där det berörda partiet finns representerat.

4. Styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder, punkt 6 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Kommunallagen föreskriver sedan 2018 att fullmäktige får besluta att styrelsen får fatta beslut om särskilt angivna förhållanden som rör andra nämnders verksamhet. Vi menar att de nya bestämmelserna om styrelsens ställning har medfört ett otydligt ansvarsutkrävande. Vi vill också framhålla att nämnderna i flertalet fall har bättre kunskap inom sina respektive ansvarsområden än styrelsen, som har en mer samordnande funktion. De nya reglerna riskerar därför att leda till dåligt underbyggda beslut. Mot denna bakgrund anser vi att en lagändring bör göras som innebär en återgång till tidigare lagstiftning när det gäller styrelsens ställning i förhållande till övriga nämnder.

5. Representation och minoritetsskydd m.m., punkt 7 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 6,
bifaller delvis motion
2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 4 och
avslår motion
2022/23:873 av Michael Rubbestad (SD).

Ställningstagande

De politiska partier som har blivit invalda i fullmäktige måste ges möjlighet till så god insyn och delaktighet i det politiska arbetet som möjligt. Det handlar i praktiken bl.a. om att kunna delta i nämndernas och styrelsens arbete. Tyvärr finns det exempel på kommuner som har minskat antalet platser i nämnder och styrelse enbart för att hålla vissa partier borta från insyn. Ett sådant agerande är i grunden odemokratiskt. Kommunallagens nuvarande utformning innebär att det fortfarande finns en risk för att en majoritet, genom ändringar av antalet platser i nämnder och styrelse efter ett val, minimerar inflytandet från ett eller flera partier. Någon form av minoritetsskydd bör därför införas för att

säkerställa en fungerande insyn även för de partier som hamnar utanför samverkan i fullmäktige.

Vidare bör minoritetsskyddet vid återremittering av ärenden stärkas, exempelvis genom någon form av minimiregler för hur ett beredningsorgan ska följa de instruktioner som ges vid en återremiss innan ärendet får skickas tillbaka till fullmäktige för avgörande. Regelverket får dock inte bli för strikt och långtgående, eftersom det skulle riskera att leda till en oproportionerlig ökning av arbetsbelastningen för kommuner och regioner.

Regeringen bör även säkerställa ett mycket starkt minoritetsskydd i fråga om interpellationer. Det skulle t.ex. kunna krävas att fem sjättedelar av fullmäktiges ledamöter röstar emot att en interpellation ska få ställas för att så ska bli fallet.

6. Förtroendevaldas rätt till insyn, punkt 9 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Merparten av de beslut som fattas i en kommun fattas med stöd av delegation. Med ett delegationsbeslut bör det enligt vår mening alltid följa en återrapporteringsplikt till nämndens ledamöter, och det bör finnas regler som säkerställer förbättrad tydlighet. Det finns flera skäl till detta. Ett sådant skäl är att flera kommuner har valt att delegera politiskt känsliga beslut till ordförande, presidium eller tjänstemän samtidigt som man har varit väldigt sparsam med att redogöra för ärendets hantering i nämnden. En ledamot av en kommunal nämnd kan då vara ovetande om vilka beslut som har fattats. I vissa fall kan beslutet dessutom vara fattat med stöd av ett otydligt delegationsbeslut. Vi menar att denna ordning är ohållbar eftersom den underminerar de förtroendevaldas rätt till insyn i den kommunala verksamheten.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

7. Revision och ansvarsprövning, punkt 12 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2022/23:878 av Michael Rubbestad (SD) och

2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vissa kommuner har genom att låta oppositionen i fullmäktige utse lekmanarevisorer bidragit till bättre ekonomisk öppenhet och transparens. På detta vis undviker man risken att majoriteten utser revisorer från de egna politiska leden. En annan möjlighet är att oppositionen ges rätten att tillsätta majoriteten av revisorerna. Vi anser att det bör utredas vilken ordning som är den bästa och hur revisionen kan säkerställa och stärka oppositionens granskande roll och bli en garanti för att de partier som inte sitter i det politiska styret ges en ökad insyn i den löpande ekonomin.

8. Kommunala folkomröstningar m.m., punkt 13 (SD)

av Matheus Enholm (SD) och Fredrik Lindahl (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:962 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 5 och

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att kraven för att väcka ett ärende om att hålla en kommunal folkomröstning är för högt ställda. Enligt vår mening behöver gränsen sänkas för hur stor andel av kommuninvånarna som behöver underteckna ett folkiniciativ för att få till stånd en kommunal folkomröstning. Dessutom bör

möjligheten utredas att införa en ordning med digital namninsamling genom legitimering med hjälp av t.ex. bank-id. En sådan utredning bör samtidigt beakta att vissa kommuner har begränsade förutsättningar att värna it-säkerheten samt de kostnader det skulle medföra för många mindre kommuner att tillhandahålla digitala lösningar.

Vidare bör formerna för medborgarförslag, folkinitiativ och finansiering utredas. Vi anser att staten med fördel skulle kunna ha huvudansvaret för att en lämplig portal för att lämna medborgarförslag finns tillgänglig online. I ett andra steg kan en sådan portal byggas ut för att användas även för folkinitiativ på kommunal nivå. Det bör även utredas om staten bör bära en del av kostnaden för folkinitiativ på kommunal nivå.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:35 av Rasmus Ling (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en ny kommunreform gällande kommunsammanslagningar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:260 av Mattias Ottosson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kommunallagen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:873 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra lagen (1992:339) om proportionellt valsätt så att fyllnadsval blir möjligt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:878 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kommunallagens (2017:725) lydelse om ansvarsfrihet och anmärkning och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:890 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommunallagen ge möjligheten att reglera talartid i kommunfullmäktige och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:962 av Matheus Enholm m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda formerna för medborgarförslag, folkinitiativ samt finansiering av dessa och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:963 av Matheus Enholm m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunal verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oppositionens inflytande över och insyn i den ekonomiska förvaltningen och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur folkviljan kan få bättre genomslag inom kommunalpolitiken avseende politiska vildar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka minoritetsskyddet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala folkomröstningar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om styrelsernas och nämndernas ansvarsfördelning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förtroendevaldas rätt till insyn och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1266 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en harmonisering av Sveriges kommunfullmäktigesammanträden till måndagar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett system där alla partier med representation i en folkvald församling också bör ges närvarorätt i dess nämnder, utskott och styrelser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över partitillsatta positioner i primär- och sekundärkommuner i syfte att göra dessa till partimandat och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om revisorer som granskar politiker ska tillsättas av andra än politiker och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2061 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala och regionala pensionärsråd och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2225 av Eric Palmqvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta utarbeta ett regelverk som reglerar vad som händer då en kommun hamnar på obestånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2245 av Mattias Eriksson Falk (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändringar i kommunallagen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2246 av Mattias Eriksson Falk (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändringar i kommunallagen och tillkännager detta för regeringen.